

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэмрэ и Правительствэрэ ягъэзет

Тыгъуасэ, бэдзэогъум и 27-м, АР-м и Прокуратурэ иколлегие ильэсэу тызыхэтэм иапэрэ мэхиз кыкълэу Ифэу ышлагъэр зыщызэфахысыжыгъэ зэхэсыгъо илагъ. Ащ хэлэжыгъэх АР-м и Лышхъуэ Тхакъушынэ Аслъан, УФ-м и Генеральнэ прокурор игуадзэу Сергей Воробьевыр, Премьер-министрэу Къумпыл Мурат, Къэралыгъо Советым — Хасэм и Тхымагэ игуадзэу Ишэ Мухамэд, федеральнэ инспектор шхыагъу Лылуужу Адамэ, АР-м и Апшэрэ Суд итхыма-

тэу Трэхъо Аслъан, нэмыкхэр. Зэхэсыгъор кызылунхыгъ ыкӀи зэришагъ АР-м ипрокурор шхыагъу Василий Пословскэм. ЯлофшӀэн рагъэжънэным ыпӀкӀэ ащ Кошхъэблэ ыкӀи Мыекъопэ районхэм прокурорэу ащагъэнэфагъэхэм нэлуасэ афишыгъэх, нэужым республикэм ипашэ гушыӀэр ритыгъ.

Тхакъушынэ Аслъан пстэумэ апэу Адыгеим прокуратурэ зыщызэхашагъэр ильэс 90-рэ зэрэхурэм фӀшӀ къафэгушылагъ, законхэр икӀоу гъэцӀлагъэ хъунхэм, цыфӀэу рес-

публикэм шыпсэухэрэм яфитыныгъэхэр кӀэухъумэгъэнхэм алыплӀэгъэнымкӀэ ялофшӀэн хӀпшыкӀэу нахышӀу зэрэхурэм фӀшӀ «тхыашъуегъэпсэу» къарилуагъ.

— Шъо шъуимызагъоу пстэуми ар зэдытилоф, типшӀэрылӀ шхыагъэхэм ащыщ. АрышӀ, зӀпхыныгъэ тилӀу Иф зэрэздатшӀэрэм кышытымыгъагӀэу лыдгъэкӀотэн фӀае, — кыӀуагъ ащ.

ТапӀкӀэ анахъ шхыагъу аналэ зытырагъэтын фӀаеу республикэм ипашэ зигугъу кышыгъэ-

ЯлофшӀэн зэфахысыжыгъ

хэм ащыщых ошӀэ-дэмышӀэ Ифхэр, тхымакӀагъохэр кӀэмыхъунхэм лыплӀэгъэныр, лӀэпкӀэ зӀпэуцуж кымытӀэджэным дӀэлӀжӀэгъэныр, ащ пае нэмыкӀ лӀэпкӀэхэу республикэм кыхыэхэрэм законхэр амыукъонхэм Иф дӀэшӀэгъэныр, наркотикхэр хӀэбзэнчӀэу зэрагъэзекӀохэрэм пӀшыекӀогъэныр. Мы лӀэныкӀохэмкӀи прокуратурэм илофшӀэн нахыгъӀэлъшыныу зэрӀшыгъыгъэхэр ипсалӀэ икӀлухым кышыгъэжыгъ.

АР-м и Прокуратурэ ильэс-ныкӀом Ифэу ышлагъэм фӀэгъэхыгъэ доклад нэужым кышыгъэ прокурор шхыагъэм. Законхэр амыукъонхэм лыплӀэгъэнымкӀэ Ифэу ашӀэрэр нахы зэрагъӀэлъшыгъэм хӀпшыкӀэу шӀуагъэ кызырритыгъэр ащ кыхыгъэжыгъ. Законыр зыукъуагъэхэр нахыбӀэу кычӀагъэжыгъэхэр зэрӀхыгъэр шысэу кыхыгъэжыгъэхэм ащыщ. Мэзи-хым кыкълэу пстэумкӀи гъогъу 10578-рэ законыр аукуагъэу агъэунэфыгъ. Ар блӀкыгъэ ильэсым мыщ фӀэдэ иуахътӀэ егъӀпшагъэмэ процент 17-кӀэ нахыб. БӀэдӀжӀэшӀэгъэ хылыгъу

е хылыгъэ дӀэдэу агъэунэфыгъэхэрэм япчӀагъэ процент 15 кышыгъагъ. Коррупцием ыльэныкӀэ законыр аукуагъэу гъогъуи 187-рэ агъэунэфыгъ. НэмыкӀ лӀэныкӀохэмкӀи кӀэ-гъӀэлъгъонэу ялӀхэр хӀпшыкӀэу нахышӀу зэрӀхыгъэхэр пчӀа-гъэхэмкӀэ кыушыгъатыжыгъ. Республикэм ипашэ кыхыгъэ-щыгъэхэмкӀи ялофшӀэн нахы зэ-рагъӀэлъшыгъыгъ кыкӀигъэт-хыгъ.

Мы докладым ыуж УФ-м и Генеральнэ прокурор шхыагъэ игуадзэ Адыгеим игъогъухэм хъугъэ-шӀагъэу атыхъухъэхэрэм, ахэм ахӀкӀуадэрэм япчӀа-гъэ уигъэгумӀкӀынэу зэрӀшы-тыр кыхыгъэжыгъ, МВД-м имызакъоу прокуратурэри мы гумӀкӀыгъом идӀэгъэзыжыгъ нахы чанэу ыуж итынэу ащ ипашэ кыфигъэпытагъ.

Джащ фӀэдэу зэхэсыгъом кышыгушыгъагъэх Лылуужу Адамэ, Ишэ Мухамэд, Трэхъо Аслъанэ, правэухъумӀо орган зӀфӀашъафхэм япашӀэхэу зэхэ-сыгъом хэлэжыгъэхэр.

ХЪУТ Нэфсэт.

СурӀтыр А. Гусевым тыри-хыгъ.

Лышхъуэм илофшӀэгъу зӀукӀэгъухэр

Адыгэ Республикэм и Лышхъуэ Тхакъушынэ Аслъан Адыгеимрэ Краснодар краимрэ яректорхэм я Совет итхымагъу Владимир Лобановым, Кубань кӀэралыгъо университетым иректорэу Михаил Астановым, физическӀэ культурэмкӀэ, спортымкӀэ ыкӀи туризмэмкӀэ Кубань икӀэралыгъо университет иректорэу АхмӀэт СултӀан, Кубань кӀэралыгъо медицинэ университетым иректорэу Сергей Алексеенкэм тыгъуасэ аӀукӀагъ. Ифтхыабзэм хэлэжыгъэх АР-м и Премьер-министрэу Къумпыл Муратрэ Адыгэ кӀэралыгъо университетым иректорэу Хъунэго РӀэщӀдӀэрэ. Гъэсэныгъэм ыльэныкӀокӀэ Урысыем исубъектитӀум Иф зӀрӀздатшӀэн алъӀкыштыгъ, язӀпхыныгъэ нахы агъӀпытӀнымкӀэ амалэу шыӀэхэм, нэмыкӀхэми атегушылагъэх.

— Адыгеимрэ Краснодар краимрэ регион зӀфӀашъафхэу

щытыгъ нахы мышӀэми, сыд фӀэдӀэр лӀэныкӀокӀи зыкӀыныгъэ азыфагу илӀэу, зӀпхыныгъэ пыгӀэ ялӀэу ильэс пчӀагъэхэм кыкълэу зӀдӀэпсӀэх, Иф зӀдашӀэ, — кыӀуагъ Тхакъушынэ Аслъан. — Анахъэу ар зыфӀэгъэхыгъэр гъэсэныгъэм исистем ары. Краим кыкӀырӀэ ныбжыкӀэхэр тиӀапшӀэрэ еджапӀэхэм бӀэу ащеджӀэх, джащ фӀэдэу тӀэ тистудентхэри мымакӀэу Кубань иуниверситетхэм ачӀэсых. СубъектитӀум азыфагу илӀэу зӀгурылонхыгъэр гъӀэпытӀэгъэнымкӀэ ащ мӀэхъаншӀо илӀ. МапырӀэу, рӀэхъатӀэу тицӀыфхэр зӀдӀэпсӀэх, ар зымыуасэ шыӀӀп. Гъэсэныгъэм исистем кыфӀэбгъӀэжыгъэм, непӀэ ащ шыкӀорэ зӀхъокӀыныгъэхэм талӀӀӀлӀэ, анахъэу тызыгъэгумӀкӀырӀэр финанс Ифыгъохэр арых. Ау сыд фӀэдӀэр пӀэрыохъу кыкълэу гъэми, республикэмрэ краимрэ арыт гъэсэныгъэм иучреждени-хэм язӀпхыныгъэ, язӀгурылонхы-

гъэ зӀрӀдгъӀэпытӀэщтыгъ ыуж титыцт, шӀуагъэ кызыхыштыгъ программэхэр шыӀӀныгъэм шыпхырыштыгъэным бгъуитӀумкӀи тыналӀэ тедгъэтыцт.

АР-м и Лышхъуэ бӀэмышӀэу хигъэунэфыкыгъэ юбилеим фӀшӀ ректорэу кӀэзӀрӀэгъоигъэхэм ачӀӀкӀэ В.Лобановыр ащ кыфӀэгъушылагъ. Гъэсэныгъэм исистемэ хӀхъонхыгъэхэр ышӀынхэмкӀэ Ифышхо зышӀӀэрэ республикэм ипашэ кызырӀфӀэразхэр кырилуагъ. ТапӀкӀи ялӀэ зӀхӀлӀэу зӀдӀэлӀжънхэм зӀрӀфӀхызырхэр кыхыгъэжыгъ.

Гъэсэныгъэм исистемэ непӀэ гумӀкыгъоу ыпашъхъэ шыгъэм, ахэр дӀэгъэзыжыгъэхэм фӀшӀ пшӀэрылӀэу кӀэуцухэрэм, кадрэхэм ягъэхъазырын, ШъачӀэ шыкӀошт Олимпиадэм регионитӀум яныбжыкӀэхэр, яволонтерхэр хӀэлӀжънхэ зӀралӀкыштыгъ, нэмыкӀхэми кӀэзӀрӀэгъоигъэхэр атегушылагъэх, яеплӀыкӀэхэр кыралотыкыгъэх.

ТХЫАРКЪОХЪО Адам.

Республикэм Юныгъор щаухыгъ

Адыгеим мӀкӀу-мӀщымкӀэ и Министерствэ кызырритыгъэмкӀэ, тыгъуасэ ехъулӀэу бжыхъасэхэм ялухыжыгъ республикэм щаухыгъ. ПстэумкӀи бжыхъасэ гектар мин 78-м ехъоу яуахыжыгъэм гектар тельытӀэу центнер 28,2-рэ кырахи, лӀжыгъэ тонн мин 219,5-м фӀэдиз хызыр кыахыжыгъ. Бжыхъасэ зӀфӀашъафӀэу яуахыжыгъэхэм гектар тельытӀэу районхэм центнер пчӀагъэу кыащырахыгъэр: Теуцожыр — 31,8-рэ, ШӀуджӀэныр — 30,9-рэ, КрасногвардейскӀэр — 30,4-рэ, ДжаджӀэр — 29,9-рэ, КошхъаблӀэр — 24,3-рэ, ТӀхъутӀэмыкӀуаер — 21,9-рэ, Мыекъуаер — 15,3-рэ. КӀалӀэу МыекъуапӀэ кӀепхыгъэ хызымӀтшӀапӀэхэм бжыхъасэ гектарэу яуахыжыгъэ пӀӀпч кытыгъэр центнер 19,2-рэ.

Республикэм хъэ гектар мин 13,4-м фӀэдиз хызырӀэу щаугъо-

ижыгъэм изы гектар центнер 25-рэ кырахи, тонн мин 33,5-м фӀэдиз кыахыжыгъ.

Бжыхъэ коц гектар мин 64,6-м ехъу республикэм мыгъэ шы-яуахыжыгъ. Ащ гектар тельытӀэу центнер 28,9-рэ кырахи, тонн мин 185,5-м фӀэдиз хызыр кыахыжыгъ. Районхэм коц гектар пчӀагъэу ащылауахыжыгъэр ыкӀи зы гектарым центнер пчӀагъэу кыащырахыгъэр: ДжаджӀэр — 18789-рэ, 30,7-рэ, КошхъаблӀэр — 12896-рэ, 25-рэ, КрасногвардейскӀэр — 10814-рэ, 30,8-рэ, Мыекъуаер — 1536-рэ, 15,9-рэ, ТӀхъутӀэмыкӀуаер — 1326-рэ, 21,9-рэ, Теуцожыр — 4749-рэ, 33,3-рэ, ШӀуджӀэныр — 12161-рэ, 31,2-рэ, кӀалӀэу МыекъуапӀэ кӀепхыгъэ хызымӀтшӀапӀэхэр — 23,82-рэ, 19,5-рэ.

**ЛӀХЪУСЭЖӀ
ХъаджӀэрэтыбӀ.**

Илъэсныкъом изэфэхьысыжьхэр, пшъэрылъхэр

Суд приставхэм я Федеральнэ къулыкъу и Гъэорышлэлэу Адыгэ Республикэм щылэм иколлегие игъэклотыгъэ зэхэсыгъо мы мафэхэм илагъ. 2012-рэ илъэсым иапэрэ мэхих мы структурэм илофшэн зэфэхьысыжьзэу фэхьугъэхэм, ятлонэрэ илъэсныкъом пшъэрылъзэу зыфигъэуцужьыхэрэм къэзэрэуогъэхэр атегушылагъэх.

Адыгеим и Лышхъэу Тхьаклушынэ Аслъан ыцлэкъ республикэм исуд приставхэм шлуфэс къарихыгъ ыкIи ялофшэн ылтэныкъокIэ гъэхьагъэхэр ашIынхэу къафэлтэIуагъ АР-м и Лышхъэрэ министрэхэм я Кабинетрэ я Администрацие ипашэу Владислав Федоровыр. Щыфхэм яфитыныгъэхэр къэухъумэгъэнхэм, обществэр зыгъэгумэкIырэ Iофыгъохэр законым диштэу зэхэфыгъэнхэм, нэмыкI лъэныкъокIи суд приставхэм ялофшэн зэрэзэхашэрэм мэхьанэшхо зэрилэр ащ къылуагъ.

Суд приставхэм я Федеральнэ къулыкъу и Гъэорышлэлэу АР-м щылэм ипашэу, республикэм исуд приставхэм шхьаIэу Дмитрий Ткаченкэм нэужым зэфэхьысыжьхэр къышIыгъэх, пшъэрылъ шхьаIэхэр къыгъэнфагъэх. Ащ къызэриIуагъэмкIэ, 2012-рэ илъэсым имэхих Гъэорышлэлэм иструктурнэ подразделенихэм якъулыкъушIэхэм сомэ миллиарди 2,5-рэ фэдиз зытефэрэ Iоф 157173-рэ зехафынэу алэкIэлъыгъ. 2011-рэ илъэсым мыщ фэдэ иуахътэ егъэпшагъэмэ, ар Iоф 4397-кIэ нахьыб. Суд пристав зы нэбгырэм Iоф 1379-рэ зэхифын фэагъ, федеральнэ гупчэм къыгъэнэфэрэ планыр къулыкъушIэхэм агъэцкIагъ. Чыфэ зытелхэм къатыжьынэу щытыгъэ ахъщэм щыцэу илъэсныкъом къыкIоцI къулыкъушIэхэм къызэкIагъэ-кIожьын алъэкIыгъэр сомэ миллион 245,5-рэ. БлэкIыгъэ илъэсым мыщ фэдэ иуахътэ егъэпшагъэмэ, ар сомэ миллион 38-рэ фэдизкIэ нахьыб. Дмитрий Ткаченкэм анахъу ыналэ зытыри-дзагъэхэм ащыщ алиментахэр зымыгъэхэрэм алъэныкъокIэ щылэ законодательствэр мы илъэсым къыщегъэжьагъэу зэрагъэлъшыгъэр. Федеральнэ законэу «ГъэцэкIэкIо производствэм фэгъэхьыгъ» зыфиIорэм 2012-рэ

илъэсым ищылэ мазэ къыщегъэжьагъэу IуачIэ иIэ хъугъэ. Ащ къызэрэдилъытэрэмкIэ, чыфэ зытелхэр зыдэщылэ чыпIэр е ащ мылькIоу иIэм икъэбар мыгъэунафыгъэ хъумэ, ар зысыкым ратын алъэкIышт. ГушыIэм пае, мы илъэсым имэхих ащ фэдэ Iоф 433-рэ республикэм исуд приставхэм зехафынэу щытыгъ, ащ щыцэу 140-рэр алиментхэр зэрамыгъэхэрэм япхыгъагъ. Iоф 238-рэ зэфашIыжыгъ. Джащ фэдэу тазырхэр игъом зымыгъэхэр ыкIи судэбнэ зэхэсыгъом къемыкIолIагъэхэр егъэзыгъэкIэ судым къырацэлIэнхэ амал щылэ хъугъэ. Чыфэ зытелхэм, алиментхэр игъом зымыгъэхэрэм законым къыдилъытэрэ лъэныкъохэр зымыгъэцакIэхэрэм мы зэкIэри къыдалыгъэн зэрэфаер суд пристав шхьаIэм къыхигъэщыгъ, пшъэдэкIыжьыр зэрагъэлъшыгъэм къыхэкIыкIэ джы ахэм хьапс атыралъхьан зэралъэкIыштыри агу къыгъэкIыжыгъ. Мэхихым къыкIоцI Гъэорышлэлэм уголовнэ Iофи 169-рэ судхэм алэкIыгъэхьагъ. Админис-

тративнэ правэукъоныгъэхэм алъэныкъокIэ Iоф 992-мэ ахэп-лягъэх, административнэ пшъэдэкIыжьыр нэбгырэ 929-мэ, IэнатIэ зылыгъ нэбгырэ 60-мэ арагъэхьыгъ.

Ведомствэм илъэсныкъом къыкIоцI зэшIуихыгъэм, къулыкъушIэхэм япшъэрылъхэр зэрагъэцкIагъэм Д.Ткаченкэм осэшIу афишIыгъ. Ау джыри Iоф зыдэпшIэн, уналэ зытебгъэтын фэе лъэныкъоу щылэр зэрэбэр къылуагъ. Ятлонэрэ илъэсныкъом ялофшэн нахь агъэлъшын зэрэфаер къыхигъэщыгъ, федеральнэ гупчэм къафигъэу-цурэ планыр гъэцэкIэгъэным суд пристав нэбгырэ пэпчэ ыналэ тыригъэтынэу къафигъэпытагъ.

Коллегием изэхэсыгъо икIэух суд приставхэу зилофшэнкIэ къэгъэлъэгъон анахь дэгъухэр ыкIи гъэхьагъэхэр зилэхэр къыхагъэщыгъэх, ахэм шлухьаф-тынхэр ыкIи щытхьуцIэхэр афагъэшпошагъэх.

ТХЪАРКЪОХЪО Адам.
Сурэтхэр Iэшынэ Аслъан тырихыгъэх.

НЕПЭ — ГЪОЖЬУЗЫМ ПЭУЦУЖЬЫГЪЭНЫМ И ДУНЭЕ МАФ

Къызэузырэр нахьыбэ мэхъу

Бэдзэогъум и 28-р — псауныгъэр къэухъумэгъэнымкIэ Дунэе ассамблеем гъоужьузым пэуцужьыгъэнымкIэ и Дунэе мафэу ыгъэнэфагъ. Узым нахь аналэ тырадзэным, ар къызэузыхэрэм Iэпылэгъу афэхъунхэм а мафэр афэлэжьэщт.

Узыр къызэузыхэрэм Iэпылэгъу афэхъуыгъэнымкIэ Урысыем щызэхашэгъэ общественнэ организацием къызэриIорэмкIэ, Урысыем непэ гепатит В-р нэбгырэ миллион 3-мэ, гепатит С-р хэужьыныгъагъэу нэбгырэ миллион 5-мэ къышIуагъ. Ау ар къызэузыр е ахэм ялахьыл закыхэр арэп ащ ыгъэгумэкIынхэ фаер. Вирусыр зилэу, сымаджэми зыдэзымышIэжьэу цыфыбэ къызэрэтхэтым къыхэкIэу, зэкIэри непэ сакъынхэ фае.

Псауныгъэр къэухъумэгъэнымкIэ Дунэе организацием къызэритырэмкIэ, дунаим непэ миллион 350-мэ ехъумэ гепатит В-м ивирус ахэлэ, нэбгырэ миллион 170-мэ гепатиты С-р къаузы. Илъэс къэс а инфекцием нэбгырэ миллион елIыкIы. АрышIэ, вируснэ гепатитхэр медицинэ ыкIи социальнэ анахь Iофыгъошхохэу непэ щытых.

Урысыем гъожь узыр къызэузырэм ипчъагъэ тIэкIу къыщыщыкIагъ нахь мышIэми, ар уз гъэтIылыгъэ зыфэхьугъэхэм япчъагъэ бэдэд. Непэ нэбгыри-шгъэм щыцэу 13 — 14-м гепатит В-р уз гъэтIылыгъэу яI, узыр зезыхьэрэ вирусыр нэбгыри 100-м щыцэу 40-м ахэлэ. Мы ауужыр илъэси 10 — 12-м узыр къызэузырэм ипчъагъэ къыщыкIагъэп.

Гепатит С-р къызэузыхэрэм япчъагъэ нахь гукодэгъу. Официальнэ пчъагъэхэм къызэриIорэмкIэ, нэбгыри 100-м щыцэу 40-м ехъумэ ар къаузы. Ау

экспертхэм къызэриIорэмкIэ, а пчъагъэр фэдитIуэкIэ нахьыб. ИкIыгъэ илъэсым гепатит С-р хэужьыныгъагъэу къызэузырэр Урысыем ичIыпIэхэм процент 20-кIэ нахьыбэ ащыхъугъ. Шьугу къэдгъэкIыжьын, гепатит С-р къызэузыхэрэм япроцент 60-м ар уз гъэтIылыгъэ афэхъу, процент 20-мэ яшIу цирроз мэхъу.

Мы уз щынагъор къызэузыхэрэр наркоманхэр, хьапсчIэсхэр е щылакIэ зымыIэ унагъохэм арысхэм язакъоп. ПсэукIэ тэрэз зилэхэми ар къаузын алъэкIышт. ГушыIэм пае, цыфым ыцэ Iуачымэ, маникюр ашIыгъэ ыл ауIэмэ, татуировкэ ышIыгъэ а узыр къапихын ылъэкIышт. Гепатитхэу В-р ыкIи С-р нахьыбэрэмкIэ къызэузыхэрэр ныбжьыкIэхэу илъэс 20-м къыщегъэжьагъэу 40-м нэс зыныбжьхэр арых.

ВИЧ-инфекциер ыкIи жъэгузыр къызэузыхэрэм анахьы гъоужьузыр къызэузыхэрэм япчъагъэ бэшIагъэу нахьыбэ хъугъэ. Дээр цыфэу гъоужьузыр къызэузырэм къымышIэу бэрэ зэрэхэтырэр ыкIи ащ зэрэзэ-лыкIурэр ары.

Мы уз щынагъом пэуцужьыгъэнымкIэ проектхэр щылэх, ау гухэкI нахь мышIэми, ахэм апэлухьащт ахьщэр икIурэп.

Гъоужьузым пэуцужьыгъэнымкIэ Урысые общественнэ организацием иматериалхэр ыгъэфедэхэзэ зыгъэхьазырыгъэр.

СИХЪУ Гоцнагъу.

Шьукъетэгъэблагъэ

Адыгэ Республикэм щыпсэухэу ыкIи ихьакIэхэу лыгъэныгъэ зыфэтшIыхэрэр!

2012-рэ илъэсым шышхъэIум и 1-м сыхьатыр 18.00-м Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо филармоние зыхэкужъ къэзыгъэзэжьыгъэхэм я Мафэ фэгъэхьыгъэ торжественнэ зэIукIэрэ концертрэ щыкIоцIтых. Ащ нэужым Къэралыгъо филармонием ыпашхъэ джэгугъу щызэхашэгъэ.

Iофтхьабзэхэм ахэлажэ зышIоигъохэр зэкIэ етэгъэблагъэх.

ЗэхэцэкIо комитетыр

ПЕНСИЕХЭМКIЭ ФОНДЫМ ШЪУЩЕГЪЭГЪУАЗЭ

Пенсиехэр къафалъытэжьыгъэх

Ашхъэ телъытэгъэ счетым страховой тынхэр ащылэхэм 2012-рэ илъэсым ишышхъэIу и 1-м ехъулэу ежьхэр кIэмыупчIэхэу япенсиехэр къафалъытэжьыгъэнхэр ПФР-м и Адыгэ республикэ Къуатамэ итерриториальнэ органхэм бэдзэогъум и 26-м ехъулэу зэшIуахыгъ. Пенсиехэм къахэхъоштыр зыфэдизыр дыхэлъытагъэу, ахъщэр зэраратыщт документхэр агъэхьазыргъахэх. Ащ тегъэпсыкIыгъэу тиросубликэкIэ Iоф зышIэрэ пенсионер мин 30-м ехъу япенсиехэм къахэхъошт.

Зипенсиехэр къалъытэжьыгъэхэм ахэхъэрэп лъэу тхьылъ къати къафалъытэжьыныр имыщыкIагъэу зыгъэпсыгъэхэр; федеральнэ къэралыгъо гражданскэ къулыкъушIэхэр ыкIи УФ-м исубъектхэм якъэралыгъо къулыкъушIэхэр; бы-

бын-уплъэкIун купым хэхъэрэ IофышIэхэу Федеральнэ законэу «УФ-м икъэралыгъо пенсиехэр афэгъэуцугъэнхэм ехьыла-гъэ» зыфиIоу номерэу 166-ФЗ зытетэу 2011-рэ илъэсым тыгъэгъазэм и 15-м къыдэкIыгъэм зэригъэнафэрэм тетэу

къулыкъу илъэс пчъагъэу яIэм тетэу пенсие зыфагъэуцугъэр ыкIи мыщ дэжьым пенсиехэмкIэ страховой Iахьыр зымыIэхэр.

ЗэкIэри зэрэщыгъуазэу, Iоф зышIэрэ пенсионерхэм, адрэ IофышIэхэм афэдэу, шIокI зымыIэ пенсие страховани-кIэ страховой тынхэр зыгъэлажэхэрэм афеты. Ащ къыкIырэр лэжьапкIэм ыкIи нэмыкI тынхэу Iоф зышIэрэ пенсионерхэм аратыхэрэм апае цыфым IофшIэн къезытырэм пенсиехэм апае тынхэр зэритыхэрэр ары. Цыфым IофшIэн къезытырэм страховой тынхэу пенсионерым фитыхэрэм ащ

мылькIоу зэIуиыгъаIэрэр нахьыбэ ешIыш, ипенсие къыфалъытэжьынышIэ фыхагъэхъоным ифитыныгъэ иIэ мэхъу. Ащ фэдэ шапхэ егъэнафэ Федеральнэ законэу «Урысые Федерацием IофшIэнымкIэ ипенсиехэм яхьылагъэ» зыфиIоу номерэу 173-ФЗ зытетэу 2001-рэ илъэсым тыгъэгъазэм и 17-м къыдэкIыгъэм.

2009-рэ илъэсым къыщыублагъэу пенсиехэр къызэралъытэжьыхэрэ шIыкIэм зэхьокIыныгъэхэр фэхьугъэх, пенсиехэр къалъытэжьыгъэным фэшI Iоф зышIэрэ пенсионерыр кIэлъэ-Iунэу ищыкIэгъэжэп. Пенси-

онерыр кIэупчIэнэу имыщыкIагъэу ар къыфалъытэжьы.

Джащ тетэу, IофшIэн къазытырэм страховой тынэу афитыгъэр зыфэдизым тегъэпсыкIыгъэу, 2012-рэ илъэсым ишышхъэIу и 1-м къыщыублагъэу Iоф зышIэрэ пенсионерхэм япенсиехэм къахэхъошт. Цыфым исчет страховой тынэу ихьагъэр зыфэдизым ПенсиехэмкIэ фондыр кIэупчIэ бэдзэогъум и 1-м зэрэгъэпсыгъэм тетэу.

МАМЫЙ Рим.

ПФР-м и Адыгэ республикэ Къуатамэ пенсиехэр афэгъэуцугъэнхэр, къафалъытэжьыгъэнхэр, ятыгъэнхэр зэхэцэгъэнымкIэ иотдел ипаш.

УплъэкIун пшъэрылтыр парламентым зыщигъэгъупшэрэп

БлэкIыгъэ бэрэскэжьыем, бэдззогъум и 25-м, Адыгэ Республикэм ихэбзыхуэхэ орган илэгъэ япшыкIуенэрэ зэхэсыгъор апэрэ илгъэсныкIомкIэ аужырэу шытыгъ. Шышхъэлум и 1-м кыбышублагъэу чъэпыогъум и 1-м нэс загъэпсэфынэу агъэнэфэгъэш, а пIалгъэм тефэу хэти изыгъэпсэфыгъо уахътэ ыгъэфедэныр игъоу альэгъугъ. АрынкIи пшIэхэнэп аухэсыгъэ повесткэр иныклаеу зыкIыштыгъэр.

ТхъамыкIагъо кымыхъыным фэшI

Депутатхэм уплэкIу пшъэрылгъэу ыкIи фитыныгъэу яIэхэр кызыфагъэфедэхэ, республикэм исоциальнэ-экономикэ шылакIэ ыкIи нэмыкI лъэныкIохэм апыхыгъэ Иофыгъо нахъ шхъалэхэу алыгъэхэр республикэ гъэцкIэкIо хабзэм зэрэзшIуихыхэрэм ехыылгъэ упчIэхэр къаIэтых, ахэм афэгъэхыгъэ къэбархэу министрэхэм я Кабинет кышагъэхъабырэхэрэм ядIух, атегушIэх, шыкIагъэхэр кышагъэхъабырэхэрэм, ахэр дэгъэзыжыгъэнхэр Правительствэм игъоу фальэгъу. Мызэгъогурэ зэхэсыгъом министрэхэм я Кабинет кышагъэхъабырэхэрэм къэбаритIу депутатхэр едIугъэх. Зыр Адыгеим ит гидротехническэ псэуальгъэхэм языхъат, зыгорэкIэ псышхо къакомэ ахэр цыхъэшIэгъоу зэрэцыхытхэм афэгъэхыгъэ. ЯтIонэрэ къэбарыр республикэм имэкъумэц хызмэт негъэ изытэт, ишылакIэ зэрэзэхъагъэр ары.

Апэрэ ИофыгъомкIэ депутатхэм апашхъэ кышыгушIэгъэ, псэолгъэшынымкIэ, транспортнымкIэ, унэ-коммунальнэ ыкIи гъогу хызмэтхэмкIэ Адыгэ Республикэм иминистрэ игуадзэу Николай Янушевич лъэныкIуабэм къащыуцугъ. Ащ къызэриуагъэмкIэ, ведомствэ зэфэшхъафхэм апыхыгъэ гидротехническэ псэолы 163-рэ Адыгеим ит. Бисым зилэ псэуальгъэхэр шынэгъончъэу гъэпсыгъэх. УФ-м изаконодательствэ зэригъэнафэрэмкIэ, гидротехническэ псэуальгъэхэр шынэгъончъэу шытынхэмкIэ пшъэдэкIыж зыхыхэрэр ахэр зыфэгъэзагъэхэр ары. Арэу шытми, республикэм ит гидротехническэ псэолгъэ пстэури зиер гъэунэфыгъэ пIон плъэкIыштэп.

Муниципальнэ образование пстэуми ошIэ-дэмышIэ ИофыгъохэмкIэ комисионхэу ашызэхэ-щагъэхэм зэхэсыгъохэр ялагъэх, чIыопс ыкIи техногеннэ нэшанэ зилэ тхъамыкIагъо къэхъумэ зэрэзекIотхэ шыкIэр зыгъэнэфэрэ планхэр зехагъэуцагъэх, мылхоу ыкIи материалхэу яшыкIэгъэштхэр хъабырэу яIэх. Хэбзэ гъэцкIэкIо органхэу мы Иофым фэгъэзагъэхэм анахъэу анаIэ

зытырагъэтыхэрэм ашыщ гидротехническэ псэуальгъэхэм языхъат нахышIу шIыгъэныр. ГушIэм пашэ, федеральнэ бюджетым къафитIупшырэ субсидиэхэр агъэфедэхэ, аужырэ илгъэсым зымы имыеу алыгътэрэ объектIплI капиталнэу агъэцкIэжыгъ. Ахэм ашыщых Шэуджэн районымкIэ псыхъохэу Фарзэрэ Лабэрэ, Красногвардейскэ районымкIэ псыхъоу Шхъагуащэ янэпкыхэр. Шэуджэн районым шагъэцкIэжыгъэ дамбэхэм сомэ миллиони 5-рэ мин 869-рэ апIухыагъ. Ащ шышхъэу Адыгэ Республикэм иреспубликэ бюджет кышагъэкIыгъэр сомэ миллионрэ мин 350-рэ. Джащ фэдэу Красногвардейскэ районым ишъолгъыр кыхиубытэу Шхъагуащэ инэпкэ километр 15-м ехъу икIыхагъэу агъэцкIэжыгъэм сомэ миллион 22-м ехъу пIухыагъ. ПсэолгъэшынымкIэ, транспортнымкIэ, унэ-коммунальнэ ыкIи гъогу хызмэтымкIэ Министерствэм джыри Красногвардейскэ районым капиталнэ гъэцкIэжыгъэнхэр шылыгъэкIотгъэнхэм фэшI федеральнэ гупчэм кыкIышт ахышхэу сомэ миллион 33-рэ къафатIупшынуу языхыгъ. Джащ фэдэу джыри сомэ миллион 22-рэ къафатIупшынуу министрэхэм я Кабинет федеральнэ органхэм зэзэгъыныгъэ адишIышт.

А зэпстэур дэп, ау джыри шIэгъэн фаеу шыIэр макIэп. Ар къыдалыгътэ, депутатхэр едIугъэх Краснодар псылыгъыпIэм Иоф езыгъышIэрэ организациеим ипашхэу Геннадий Никифоровым кыIотагъэхэми. Цыфхэм зэрарэу къафыхыгъэм кыхэкIэу а псылыгъыпIэм ышIэ IаекIэ зэрэIугъагъэр дэгъэзыжыгъэным епхыгъэ Иофыгъохэр а хызмэт-шIапIэм шызэрэхъэх. Аужырэ илгъэсым псылыгъыпIэм капиталнэ гъэцкIэжыгъынышхо рашылагъ ыкIи а Иофынхэр непи лъагъэкIуатэ. КызытегушIэ-лэр объектхэр экранымкIэ кыгъэлъагъохэ, ахэм языхыгъэхэр ыкIи джы зэрагъэпсыгъэхэр организациеим ипашхэу кыIотагъ. Загъэпсыгъэм илгъэсыбэ зэрэтешлагъэм ыкIи япIалгъэ зэригъыгъэм кыхэкIэу, ащ шагъэфедэрэ гъуцI пкыгъэхэм янахыбэр кIэхэмкIэ зэблахыгъэх. ИофшIэнхэу агъэцкIагъэхэм яшIуагъэкIэ-Теуцожь ыкIи Красногвардейскэ районхэм ячIыгухэу ыпэкIэ бэрэ псым ыхышхыгъэхэм ашышхэр джы алэжыныхэ алгъэкIэу зэрэхыгъэр къэгъушылагъэм хигъэу-уэфыкIыгъ. Мы объектым епхыгъэ ИофшIагъэхэр зэрэщыIэхэм анаIэ тырадзэхэ, депутатхэм шыкIагъэхэу алыгътэхэрэм ягугъу къашыгъ. Ахэм ашыщ псыр зытеорэ чIыгухэр уцыхыгъэлэ, хъацIэ-пIэцIэ тIысыпIэ зэрэхыгъэр, а кыныгъоми зыгорэ епсыгъэн зэрэфаер. Къэгъушылагъэри а Иофым еуцолIэжыгъ. Кызыриуа-

гъэмкIэ, псыр шынэгъончъэу шытынхэм фэшI икуагъэ кышыгъэкIэгъэн фаеу мэхъу. Ары уцыхыгъэри нахыбэу къащыкIынхэм лъапсэ фэхъурэр. ЧыпIэхэм ахэжыгъуай, укъэбзыгъо-шIухэп. Цэнаутхэр бгъэфедэхэм, пцэжыыхэмкIэ ягъэ къэ-кIощт. Джащ фэдэу къэгъушылагъэр нэмыкI лъэныкIуабэм къащыуцугъ. ИкIэхым депутатхэу КIэрмыт Мухъдинэ кыхыгъэгъэ предложениеу повесткэ хабзэу-уцогъагъэм тегъэпсыкIыгъэу, Краснодар псылыгъыпIэм ИофшIэн лъыплъэшт депутат комиси-е Парламентым зэхичэнэу агъэнэфэгъ.

Мы кыныгъомкIэ депутатхэм анаIэ зытырадзгъэ лъэныкIохэм ашыщ псыр лъэшэу къакомэ зыхыкIэ кызыдихыгъэр чыгъэхэм, пкъэхуэм чIыпIэхэр зэпаубы-тыкIэхэу кызырэхэкIыгъэр дэгъэ-зыжыгъэныр. А Иофым епхыгъэ еплыкIэу зыдыгъыгъэр Адыгеим и Лышхъэу Тхъакушынэ Ас-лъани кыIуагъ. Ащ зэрэхигъэ-уэфыкIыгъэмкIэ, псыхъохэр укъэбзыгъэнхэр зэшIозыхышт инвесторхэр шыIэх, ау а чIыпIэхэм мыжыуакIэр къащычIахынуу ахэм федеральнэ органхэм Изын къаратырэп. Ежхэм федеральнэ бюджетым кыхэкIыгъэ мылхоу агъэфедэрэп икIурэп.

Мэкъу-мэщым негъэ сыда изытетыр?

А темэр ары зыфэгъэхыгъагъэр «Правительствэ сыхъабым» тегъэпсыкIыгъэу зэдIугъэхэ ятIонэрэ къэбарыр. Ащ ехылагъэу къэгъушылагъэ Адыгэ Республикэм мэкъу-мэщымкIэ иминистрэу Юрий Петровыр. Ащ къызэриуагъэмкIэ, 2012-рэ илгъэсым иапэрэ мэххэ сомэ миллиард 3-рэ миллион 624-м ехъу зыосэ мэкъу-мэщ продукцие лъэпкэ зэфэшхъафхэр отраслэм шылажыгъэхэр республикэм кышахыжыгъэх. Ау, гухэкI нахъ мышIэми, кыкIыгъэр лъэпкыгъэр проценти 9,1-кIэ нахъ макIэ хуэгъэх, былымхуным кытыгъэр проценти 7,2-кIэ нахыбэ хуэгъэх. Къэ-кIыхэрэм къаIэклауагъэр нахъ макIэ зышыгъэр апыхыгъэхэм кIымафэм бэу зэрахэкIодыкIыгъэр ары. Бжыхэ коцым гектар мини 2,3-рэ, хэм гектар мини 2,2-рэ, рапсым гектар мини 9,3-рэ (процент 80) ахэкIодыкIыгъ. ЗэкIэмкIи бжыхэ ыкIи кIымафэр изыхыгъэр культурэхэу гектар мин 92,2-рэ республикэм шапхыгъагъ. АхэкIодыкIыгъэхэм ачIыпIэкIэ гъэтхасэхэр апыхыжыгъагъэх. Гуахыжыныу ялагъэр гектар мин 78,7-рэ. Лэжыгъэм илухыжыгъом мэфэ 14-м ошхыгъэр зэрэщылагъэхэм хэпшыкIэу иягъэ къэкIуагъ. Лэжыгъэм илухыжыгъом комбайнэ 460-рэ хэлэжыагъ.

Министрэм зэрэхигъэуэфыкIыгъэмкIэ, лэжыгъэм илухыжыгъом пстэуми апуу шауахыгъ Теуцожь районым. Гектар 6238-у Гуахыжыгъэм зернэ тонн 19845-рэ кырахажыгъ, гурытымкIэ гектар пэпчэ центнер 31,8-рэ кырагъэтыгъ. Бжыхэ коцым пстэуми анахыбэу гектарым кызышхырагъэтыгъэхэм ашышхэ Джэ-джэ районымкIэ СХА «Радуга» зыфиIорэр — центнер 48,3-рэ, ОАО-у «Дондуковскэ» элевато-

рыр» — центнер 40,8-рэ, Кошхъэблэ районымкIэ КФХ-у ХьаджырэкIом иер — центнер 42,3-рэ, Красногвардейскэ районымкIэ СПК-у «Еленовскэ» — центнер 38,9-рэ, нэмыкIхэри.

Къыхыащт 2013-рэ илгъэсым пашэ бжыхэ лэжыгъэ гектар мин 93,2-рэ апыхын агу хэлгъэу чIы-гулэжыгъэм зыфагъэхъабыр. Ащ нэмыкIэу, кIымафэр изыхыгъэ рапс гектар мини 10 апыхышт. Джащ фэдэу къэкIыхэрэм яхы-лгъэ шысабэ министрэм ыгъэ-федагъ.

Былымхуном отраслэм изытет кытегушIэгъэ кызыриуагъэмкIэ, 2012-рэ илгъэсым ибэдззогъу и 1-м ехъулгъэу зэкIэмкIи республикэм былымшышхъэу шапхыгъэр мин 50,6-м нэсыштыгъ. Арыпэрэ илгъэсым джащ фэдэ ипIалгъэ ехъулгъэу зэрэщытыгъэм проценти 7,6-кIэ нахыбэ. А пчъагъэм шышхэу чэмхэр мин 27,7-рэ хуштыгъэх. ИлгъэсныкIом чэм телгытэу мэкъумэщ предприятиехэм шхэу къахыжыгъэр килограмм 2047-рэ. Министрэр отраслэм епхыгъэ нэмыкI лъэныкIуабэм къащыуцугъ, шIагъэу шыIэхэр пчъагъэхэмкIэ нафэ кышыгъ.

Республикэ законхэр

Зэхэсыгъом зышытегушIэгъэхэ Иофыгъо 37-м шышхэу 22-р законопроекты. Ахэм янахыбэр агъэфедэрэ законхэм зэхъокIыныгъэхэр афэшIыгъэхэм, закон заулэ кIуачIэ ямылгъэ шIыгъэным афэгъэхыгъагъэх. Ау ахэтыгъэх законыкIэхэри, гушIэ-лэм пашэ, «ШушIэ ИофшIэным кIэралыгъо Iэпылгъу егыгъэным ехылагъэ» зыфиIорэр. Законо-проектым кIэралыгъо Iэпылгъу-хэм ахелгытэх: федеральнэ ыкIи республикэ законхэм атегъэпсы-кIыгъэу шIушIэ ИофшIэным хэ-лажыгъэхэрэм фэгъэкIотыгъэхэр афэшIыгъэнхэр; шIушIэ про-граммэхэм ахэлэжыгъэныр; кон-курс шIыкIэм тетэу республикэ бюджетым кыхэкIыгъэр мылхоу афэтIупшыгъэныр; правовой, ин-формационнэ, консультационнэ, зэхэщэн Iэпылгъуэхэр ятыгъэн-хэр; шIушIэ мэханэ зилэ Иофы-гъохэм яхыылгъэ кыбархэр цыфхэм алыгъэлэсыгъэнхэмкIэ Iэпылгъу афэхыгъэныр; шытхэу тхылыгъэр, зэрафэразэхэр кызы-лэтыкIыгъэр писымэхэр, республи-кэм икIэралыгъо наградхэр яты-гъэнхэр. Законом гухэлгъэу ыгъэ-нафэрэр лъэкIэ зилэхэр шIушIэ ИофшIэным кыфIэлэтыгъэнхэр, амалгъэу шыIэхэм ялытыгъэу зы-шIуагъэ кызыгъаIохэрэр нахы-бэ шIыгъэнхэр ыкIи шIушIэ Иоф-шIэным хэлажыгъэхэрэм ацIэхэр дахэкIэ Iотэгъэнхэр ары.

Законхэм кIэщакIо афэхыгъэныр

Шапхэ зэрэхыгъэмкIэ, феде-ральнэ законопроектыгъэм кIуачIэ ялэ хуыным фэшI ИофшIэныбэ зэшIохыгъэн фаеу шыт. ЗыкIэ ахэм ашыщ законопроектыгъэм ахэлэжыгъэхэм, яшIошIхэр къара-лэлэнхэм, ишыкIагъэ хуэм, гъэ-тэрэжыгъыныгъэр къатынхэм фэшI, проектхэр УФ-м и субъектхэм яхэбзыхуэхэ органхэм афэгъэ-хыгъэнхэр. Адыгэ Республикэм

и Къэралыгъо Совет — Хасэм изэхэсыгъохэм федеральнэ зако-нопроектхэм ашыхэмыплъэхэу, яшIошIхэр къащырамыуалIэхэу кыхэкIыгъэр пIоми хушт. Джащ фэдагъ япшыкIуенэрэ зэхэсы-гъоу Парламентым иIагъэри. Ау тидепутатхэр федеральнэ зако-нопроектхэм кIэщакIо афэхыгъэу бэрэ кыхэкIыгъэр пIоми хушт. Къэралыгъо Советым — Хасэм и депутатхэр, Парламентым и Тхъа-матэ игуадзэу Iэшэ Мухъамэд мызэгъогум кIэщакIо зыфэхыгъэ федеральнэ законопроектыгъэу депутатхэм зыдырагъэштагъэм игъо ылыгъурэ гъэтэрэзыжы-нуу законом ехылагъэр зэкIэм-кIи гушIэ заул нылэп зэрэхы-рэр. Ау мэханэу иIэмкIэ УФ-м и субъект пстэухэмкIи яшыкIэ-гъэ шыпкыгъэу шыт, зыфэгъэхы-гъэ Иофыр зэхэуагуфыкIыгъэу егъэпсы.

ГушIэ пашэ, «Федеральнэ законхэу «Урысые Федерациеим и субъектхэм якIэралыгъо хабзэ ихэбзыхуэхэ (лIыкIо) ыкIи гъэ-цкIэкIо органхэр зэхэщэгъэнхэм иобщэ принципхэм яхылагъэ» зыфиIорэм я 12-рэ статья зэхъо-кIыныгъэхэр фэшIыгъэнхэм фэ-гъэхыгъэ» зыфиIорэм зэригъэна-фэрэмкIэ, илгъэ кысэ мэллыгъэ-гъум и 1-м нахъ класэ мыхыгъэу блэкIыгъэ илгъэсым депутатым фэдэу кыIэклэхыгъэм, мылхоу нэшанэ зилэ пшъэрылгъэу зыфи-шIыжыгъэхэм, джащ фэдэу а лъэныкIохэмкIэ ишхъэгъэу, илфыгъэхэми яхыылгъэ кы-бархэр ихэбзыхуэхэ органым шызэхэщэгъэ комисиеим Iэкли-гъэханхэ фае. Iэшэ Мухъамэд кIэщакIо зыфэхыгъэу законопро-ектым егъэнафэ а шапхыгъэр лэ-жыапкIэ ратыгъэ ихэбзыхуэхэ ор-ганым Иоф шызышIэрэ депута-тым лыIэсэу гъэпсыгъэнхэр. Ар тэрэ. Сыда пIомэ Адыгэ Респу-бликэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм хэт депутат 54-м шышхэу лэжыапкIэ ратыгъэ (кIэралыгъо IэнатIэ зэрэхъэхэ) Парламентым Иоф шызышIэхэрэр нэгъырэ зы-бгъупшIым нахыбэп. Адрэ де-путатхэм кIэралыгъо IэнатIэ зэрэхъэрэп, чиновникIэ алыгъэ-хэрэм ашышхэп. Арышхэ, ахэр мы Иофым кыхиубытэхэрэп.

ЗышIэ кыетIогъэ кIэщэкIоны-гъэм имызакоу, Адыгэ Респу-бликэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм мызэгъогум джэпсалгъэ-кIи Къэралыгъо Думэм зыфигъэ-загъ. Джэпсалгъэм игъоу елэгъу УФ-м и субъектхэм япрофессио-нальнэ аварийнэ-кыгъэнэжэ ку-лыкухэм ыкIи япрофессиональ-нэ кыгъэнэжэ формированиехэм якъэгъэнэжыаIохэу ренэу Иоф зышIэхэрэм ИофшIэнымкIэ ны-бжыкым телгытэгъэ пенсие нахъ па-сэу афэгъэуцугъэным ифитыны-гъэ ягъэгъотыгъэныр. ЯшыIэны-гъи, япсауныгъи шхъамысхэу ахэр кыныгъуагъэм ядэгъэзы-жыны зэрэхэлажыгъэхэр кызы-дэплыгъэкIэ, гурыIогъуае мэху джырэ нэс аш фэдэ фэгъэкIотэ-ныгъэ федеральнэ лъэапIэм зэ-рэшамыгъэнэфагъэр.

ЗэкIэми ягугъу кышIыгъуае нахъ мышIэми, Къэралыгъо Со-ветым — Хасэм изычэзыгъэ зэхэсыгъо республикэм ишылакIэ илгъэныкIо зэфэшхъафхэм афэ-гъэхыгъэ нэмыкI Иофыгъохэми щатегушылагъэх, ифэшшошэ уна-шхохэр ашыгъэх.

СЭХЪУТЭ Нурбий.

КомбайнищкIэ Iуахыжьиыгъ

Красногвардейскэ районым Ионыгъом иаужырэ мафэхэм ащыщ тызэкIом тыздэщылагъэхэм къахэфагъ СПК-у «Штурбино» зыфиорэр. Ауужырэ коц хьасэу Ионыгъор зылъыIэсыгъэм «Енисей» фэдэ комбайнитIу къыщекIокIы. А чIыпIэм тыщыIокIэ хьызмэтшIапIэм иагроном шъхьаIэу ДыдыкI Рэмэзанэ (сурэт къытетэхы).

— ПстэумкIи жьокIупIэ чIыгу гектар 1200-мэ лэжьиыгъэ зэфэ-шъхьафхэр къащытэгъэкIых, — къытфелуатэ ащ. — Хьэу тилагъэр макIэ, гектар 30 нылэп. Ащ къытхыгъэр былым пIашъэу хьызмэтшIапIэм шахъухэрэм Iус афэхушт. Бжыхъэ коцыр гектар 420-мэ къащыдгъэкIыгъ.

Мыш дэжым тигушыIэгъу щытегъэгъэты «Енисей» тэмабгъоу сэлэ макIэ къызэзынэ-кIызэ тыздэщыт хьасапэм къэси къэуцугъэм. Ащ икабинэ кIэлэ шъонтIэу хьазырэу къыкIыгъэм ычIыпIэ етIысхъэ иIофшIэгъу

кIалэу мээ шъолъырым ижау хэсэу зызгъэпсэфыщтыгъэр.

— Мыр тикомбайнер анахь IэпIасэхэм ащыщ Леонид Клат, — еIо агроном шъхьаIэм.

— Илъэс тхьапш хьугъа комбайнэм узытесыр? — теупчIы механизатор кIалэм (сурэти къытетэхы).

— Мыгъэ яхэнэрэ илъэс, — джэуап къетыжьи.

— «Енисей» комбайнэ дэгъуа?

— Хьау, сыкъызэрэщытхун щылэп. Хэгъэгу зэфэшъхьафхэм къащашIыгъэ комбайнэхэу «Джон Дир», «Лаверда», «Клас» зыфиIохэрэм акIэ-хьанкIэ бэдэд ищыкIагъэр. Хьасэм хэтэу псынкIэу бгъакIо хьуштэп, мымакIэу чIэнагъэ ешIы, икабинэ мэфэ фабэхэм исыгъошIоп.

— Ионыгъо мафэхэм лэжьи-пкIэр сьдэуштэу къышъуатыра?

— КомбайнэмкIэ лэжьиыгъэу къэпIожырэр зыфэдызым елбь-

тыгъ лэжьиапкIэри. ТихьызмэтшIапIэ ипэшэ Анцокъо Бислъан лэжьиапкIэмкIэ тегъэразэ.

— Коцэу шъуилагъэм иIухыжьи гъунэм ешъуфыллагъэкIэ тенэгъу.

— Бжыхъэ коцэу тилагъэр гектар 420-рэ, — еIо Рэмэзанэ.

— Мы мазэм щылэгъэ ошхыхэм апэкIэ Iутхыжьиыгъэ коц хьасэхэр мыдэуеу къытэтагъэх. Ахэм

къахэкIыгъ гектар телъытэу центнер 40-м лъыкIахъэу къызэрытхыгъэхэр. Ошхыбэу къысхыгъэхэм чIыгум шынагъэу къыхалъхьагъэмрэ ащ ыуж къызэлъыкIогъэ мэфэ фабэхэмрэ «IэпыIэгъушIу» хьугъэх хьасэхэр уцъыжхэм зэлъаштэнхэмкIэ. Колхозхэр зыщIэхэ лъэхъаным ахэм ащылажъэщтыгъэхэ агрономхэу ыкIи комбайнерхэу опытышхо зилагъэхэм аIоу синыбжьиыкIэгъум зэхэсхыщтыгъ лэжьиыгъэ хьасэу зилухыжьиыгъо уахьтэ къэсыгъэм мафэ тешIэ къэс къытщытм зы центнер къыщыкIэщтыгъэу. Мары тэ ошхым тыхимыгъахъэзэ охьтэ шIукIае тIэкIэкIыгъ.

— Мы Iушъухыжьиырэ коц хьасэм изы гектар тхьапша къытырэр?

— Гектар телъытэу центнер 30-м къыщымыкIэу къетэхы.

— Непэ шъуухышта мы хьасэр?

— Пчыхъэ нэс Iутхыжьи фае. Джар тимыгъэрэ Ионыгъо кIэух фэхушт.

— Мы «Енисей» хьасэм хэтитIур ара шъуилэр?

— «Енисей» щы тил, яхэнэрэри шIэхэу къэсыщт.

— Зы мафэм гектар тхьапша Iушъухыжьиырэр?

— КомбайнищымкIэ мэфэ

IофшIэгъум гектар 50 фэдиз тэу-гъоижьи.

— Лэжьиыгъэу комбайнэхэм къаIожырэр тыда зэжъугъэуалIэрэр?

— Хьэмэ ин тегъэпсыхьагъэ щытил селоу Штурбинэм. Ащ губгъом къыращырэ лэжьиыгъэр зэкIэ ращалIэшъ, ищыкIагъэ хьумэ шагъэкъабзэ, шагъэгъушьи, етIанэ псэуалъэу тетхэм арагъа. Бжыхъэу къаIорэм чылапхъэу тIхьыщтыр шъхьафэу агъэтIылы.

— Коцыр шъоца?

— Сэ сIофыр коцыр къэгъэкIыгъэу угъоижьиыгъэныр ары. Щэн Iофыр зэшIозыхырэр тыхьызмэтшIапIэ ипаш.

Ялэжьиыгъэ осэ тэрэз кIахынэу тафэлъаIошъ такъыхэкIыжьи.

Хьамэм лэжьиыгъабэ къытехьагъ

Шэуджэн районым ит хьызмэтшIапIэхэм анахь ин «Агроком-плекс «Шовгеновский» зыфиIорэр. Ащ ихьамэ зэтегъэпсыхьагъэу къуаджэу Хьакурынэ-хьаблэ ыгъунэ щыттым фэдэ республикэм имытэу тIомэ тыхъмыукъоу тэлъытэ. Ащ ищэчэлъэшхо Ионыгъо мафэхэм автомашинэ зэфэшъхьафхэу лэжьиыгъакIэмкIэ ушъагъэу къытехьагъэр бэ.

Мыгъэрэ Ионыгъом иаужырэ

мафэхэм ащыщ а хьэмэ шIагъоу хьызмэтшIапIэм игъэцэкIэкIо директорэу Даур Мурат икабинет зыдэщыIэм тытехьагъагъ. Лэжьиыгъэр губгъом къызыщэу ащ къытехьэрэ машинэхэр нахь макIэ хьугъэх, прицеп зыпышIэгъэ КамАЗ-хэу коцкIэ ушъагъэхэу текIыхэрэр макIэп. ЫужыкIэ къызэрэталощтымкIэ, якоц ащэ, уасэу кIахырэми егъэразэх. Бгъэгъэ шъомбгъо кIыхъэу

хьамэм тетым коцыр чIиз. Ащ машинэшхор зэрэшаушъэрэм сурэт къыщытетэхы (ычIэгъыкIэ сэмэгумкIэ щыт). Ежъ хьэмэ шъхьыихыгъэм къытыратэ-къорэ коц самэхэу аукъэбзыгъэхэр механизму ащ тегъэпсыхьагъэмкIэ машинэм ратакъошъ (ычIэгъыкIэ джабгъумкIэ щыт), псэуалъэхэм аращалIэ.

Даур Мурат икабинет тырегъэблагъэшъ, яхьызмэтшIапIэ Ионыгъор зэрэщыкIуагъэр къытфелуатэ.

— Хьэ гектари 170-рэ Iутхыжьиыгъ, гектар телъытэу центнер 41-рэ къытхыгъ. Мыгъэ бжыхьасэхэм къатырэмкIэ ар дэгъукIэ плъытэ хьушт, — еIо ащ.

— Республикэм ичIыпIабэмэ Ионыгъо мафэхэм тащылагъ, ащ фэдиз хьэ гектарым къыщырахыгъэу зыми щызэхэтхыгъэп, — тэгъэшлагъо а лъэныкъомкIэ ягъэхьагъэ. — Коцыр адэ? — теупчIы.

— Коцым бэп тэри къытхыгъэр, зэкIэ тилэгъэ коц гектар 1300-р зыIотэхыжьиым, нафэ къызэрэхьугъэмкIэ, зы гектарым къытыгъэр центнер 30-м къехьугъэп.

— Сыда къызыхэкIыгъэр хьэми коцми къарышъухыгъэр ащ фэдизэу зэтекIыныр?

— Тихъэ нахь пасэу тIхьыгъэти, къыхэкIыгъэхэр апкъ пытагъэу ыкIи кошагъэхэу кIымэфэ чьылэм хэхъэгъагъэх, ащ ишIуагъэ къэкIуагъ. Губгъом ошхым тыримыгъахъэзэ коцыр лъэшэу гужьуагъэу тIхьыгъэ, кIымафэри чьылэу, гъатхэри ошх къэсхъэу, етIанэ фэбэ дэдэу зэрэщытыгъэми лъэшэу язэрар къэкIуагъ. Гъатхэм мэфэ 45-рэ зэкIэлъыкIоу ошх щылагъэп.

— Комбайнэ тхьапша лэ-

жьиыгъэр зэрэIушъухыжьиыгъэр?

— «Джон Дир» ыкIи «Торум» зырыз, «Доним» фэди 3. Комбайни 5-ми къэуцу ямыIэу дэгъоу Iоф ашIагъ. ЗикомбайнэкIэ анахьбэ къэзыIожьиыгъэхэм ащыщ Тутарыщ Руслъан (ышъхьагъыкIэ джабгъумкIэ щыт). Дэгъоу Iоф ышIагъ Даур Юрэ, тызэрэгугъэрэмкIэ, ащ республикэм апэрэ чIыпIэр шиубытын фае. Комбайнэхэм лэжьиыгъэр къачIэ-зыщэгъэ тишоферхэу Дзыбэ Руслъан, ГутIэ Азэма, нэмыкIэхэми тагъэразэу Iоф ашIагъ.

— Лэжьиыгъэм изытет шъуегъэра?

— Ошххэм апэкIэ дэигъэп лэжьиыгъэм изытет, етIанэ мэкIэ-макIэзэ коцым клейковинэу хэлъым къыщыкIагъ. Арэуштэу щытми, тикоц зэкIэ гъомилапхъэ зыхэпшIыкIын плъэкIыщтым фэд.

— Шъоца коцыр?

— Тэшэ, осэ шIукIае непэ иIэшъ, тыщэгугъы тедгъэкIодагъэм фэдэ игъусэу къытфихьынэу. Анахъэу тызышъыгуыгъэхэрэ титыгъэгъазэрэ типынджрэ.

НэкIубгъор зыгъэхьазырыгъэр ЛIЭХЪУСЭЖЪ Хьаджэрэтбый.

ГЪЭЗЕТЕДЖЕМ ЫГУ ЗЫГЪЭУЗЫРЭР

АДЫГЭ гушылэжъым мырэуштэу кышело: «Псыр псэм ызыныкту». Ар шыпкэ. Сыд фэдэрэ лъэныкыккэ укьеклолагъэми, мы гушылэжъым мэхъанэшко клоцылъ. Ау псым еклолэккэ тэрэз фыуимылэмэ, фэдэу кыкхырэм нахыбэ зэрар уигъэшлыни ылтэкышты.

Тхыгъэхэм кызыралорэмккэ, бэдззогъум и 22-м 1967-рэ илээсым СССР-м иминистрэхэм я Совет иунашъоккэ (N 1767-р). Краснодарскэ псылыгыплэм ишлын фежъэнхэу лизын шылэ хуыгъ. А уахтэм кышцегъэжъагъэу непэ кызнэсыгъэм нэс плытэн зыхуккэ, Краснодарскэ псылыгыплэм ыныбжэ илээс 45-рэ мэхъу. Зи арыхэп кызнэжырэр ллэшлэгъуныкыо хьунккэ.

А илээсхэм кыакоцц пындж тонн пчъагъэу йуахыжыгъэри, пцэжые тонн пчъагъэу псыубытыплэм щахыгъэри кысэлыгтэнэу е хабзэм псыубытыплэм гухэлъэу фырилагъэр кыдэхуыгъа, кыдэмыхуыгъа зыфэпшоштыр зэхэсфынуу гухэлъ сйлэп, ау хэтккэ нафэр зы йофыгъу. Псыубытыплэм цыфхэм гумэккыгъоу кыафыхыгъэр непэ кызнэсыгъэми ухыгъэ хуыгъэп. Ащ фэдэ зэфэхысыжэ озыгъэшлырэ йофыгъохэри шылэх.

Краснодарскэ псылыгыплэр ашыным паче Теуцожь районым итыгъэ чылэми кыутирыми япчъагъэккэ 11-м кышцегъэжъагъэу 13 нэс (тхыгъэхэм зэфэшхыафэу кыало) псычлэгъ хуыгъэ. Тхылэу «Говорящие волны» зыфилоу лэшынэ Сэфэрбийрэ Цапко Владимиррэ зэдатыгъэу Мыекыуапэ 2009-рэ илээсым кышцэдэккыгъэм кызыралорэмккэ, а чылэхэм ашыных: Къэзэныкыоежыр, Къэзэныкыояккэр, Кармалинэр, Лахыщыкыуае, Ленинэхъаблэ, Маякыр, Нэчэрэзые, Шэбэнэхъаблэ, Шыхъанчэрыехъаблэ, Едэлсыкыоежыр, Едэлсыкыоешхор. Ау ахэм анэмыккэу авторхэм Теуцожь районым ит кыуаджэхэу псым зэрар кызыфыхыгъэхэм, нэмыккэу кыэллон хьумэ, псым «ныкыотхъалэ» ышыгъэхэми ацлэ кырало. Ахэр: Очэшщы, Очэшщыккэр, Пчыхъэллыкыуай, Тэуиэхъабл, Лъэустэнхъабл, Красногвардейскэ районымккэ Курго-Терновский с/с. зыфилохэрэр ары. Чылэгъо пчъагъэ Адыгеим зэрыккылодыкыгъэр Адыгэ лъэпкымыккэ члэнэгъэшхо хуыгъэ. А тхымыккылагъом фэгъэхыгъэу тиусаклохэм, титхаклохэм, шлэныгъэлэжъхэм бэ атхыгъэри, бэ алуагъэри. Ау сыд олокли цыф кызыралорэмккэ сыда зыфитыр?

А лъэхъаным псым тхымыккылагъоу цыфхэм кыафыхыгъэр кырилотыккэу Ккэсэбэжэ Къэплъан 1967-рэ илээсым «Адымехэр псым ехыых» зыфилоу усэу ытхыгъагъэр Мыекыуапэ 1994-рэ илээсым тхылэу «Псэм гыжэ ешы» зыфилоу кыдэккылагъэу кыдэхъагъ. Ащ мырэуштэу кышело:

**«Товарищ Анфимов!
Кылыхыхъолъ члэплэм,
— Чыгу члэплэр,
аужыпкэм, ратхы.**

**— Адыгэ чыгоу кына-
гъэм».**

Усаклом демыгъэштэн плъэкыштыт. Адыгэ чыгур ратхы икыугъэп. Зэшхъэзашъо ашыгъ... Джы кызнэжыгъэ тлэккыми кыехуулэшттыр кышлэгъуай... Ар уахтэм кыыгъэлэгъошт. Усэм етлани мыщ фэдэу кышело:

**«Ау Адыгэ кыалэу а хы-
шор зылэгъуыгъэм,**

хырэр? Сыда а чылагъохэм ашыпсэурэ цыфхэм япсэу-ккэр? Гушылэм паче, Шынджые ипсыхыо чырыштыгъэу «Унэ-Убатэ» гъатхэ зыху-ккэ, нэиккэ-йуиккэу, ыпэ кыфэрэр эккэ рыхыжыгъэу, зимышлэгъэу, кызымыплэккэу чыштыгъэр джы зэдэчэшттыр зэрымшлэрэм кыыхэккэу, (псыхор аутлагъэш) шлоилэу кызнэжыгъ. Лэжыгъэ бэ-

штыгъэх. Чымыхэм абжыахы-хэр псым кыыхэккыкыхыу, дамбышхоу кыашыгъэм ыгу-нэ кызырелъэсыллэхэм, джыри былымхэм ягъог-гулэккэ макъэхэр кызыгъэлужьхэрэри ахэтыгъэх. Чылэр гулэм хэтэу а мафэм дамбэм кыккылагъагъ, тхымыккылагъоу мо хышхом кыафыхыгъэм шхыэр ыгъэуназэшттыгъэ. Ау сыд фэдизэу гулагъэхэми зыми зи ышлэн

Джы Шапсыгъэмэ кыафэдгъэзэжы. Сэ Шапсыгъэ чылэхэм алъэныкыо ккэ бэрэ сыккэрэп. Ау илээсипшыккэ узэккэ лэбэжыгъэ, ахэм яккырэ гъогум зэ сырыккылоу хуыгъагъэ. Сызэрэжыагъэмккэ, сызэрэккыралорэмккэ сыккэ лъэжыгъэу, дэхэ-дахэу кызыгъэ-зэжыгъэ нахыбэ сыфэмыежыгъэу сыхуыгъагъ. Ащ фэдэу зыккылашорэр машинэ гъогум чыплэ-чыплэу псыр тетэу ежыр кыыхымышчыжыгъэу, псыубытыплэм ит хышхоу уалъэрэр ащ кытыриклэу кыышхыарытыгъ. Ухаплэмэ уигъэщынэу кыуахы горэм а чыплэм узэрымсымыккэ угу зэбгъэжыштыгъэ.

Бэмышлэу йоф горэ сйлэу джыри а лъэныкыомккэ сыккылоу хуыгъагъэти, лъэшэу сиккыпагъ а псы шынгъэшхоу нэиккэ-йуиккэу гъогум шхыащытыгъэр псыубытыплэм зэрымтыжымыккэ. Ау гухэккыр псыубытыплэм кыамыл нэмыккэ кымыккэу, орыжыгъэу, шлоилэу зэрэжыгъэр ары.

Машинэ гъогу чылагъохэм адахыхэрэм (машинэ псын-ккэхэр хэгъэккэ) шымылэжы кузэккэ шлагъэккэ уарыккылоу шынагъо. Чыплэ-чыплэу псым ылтэсыхыгъэ гъогур ежы зэрэлонтлэ-шантлэм дыккыгъоу, эккэ мэшэ-машэу иуыгъ. Километраб хуэрэ чыплэхэм асфальтым ычылэккэ ателъ бетон гъэчыгъэ пллэмыехэу зэхэгъэккылагъэхэм ашыпккэ-тэ-лэатэзэ узэрыс машинэр арэ-ккэ. А псыубытыплэхом игъогу гъунэ кылулэгъагъэу зэхэгъэккылодэгъэ чыгоу реккы-кырэм гъэмафэм хыацлэ-плэ-цлэу, аргъоу (уз зэфэшхыфхэр зезыхыхэу) хэсхэм ябагъэ жэккэ кыэллон пллэккынуу шы-тэп, зао япшыллэгъэккэ уафы-риккыунэп... Етлани, цыфхэм кызыралорэмккэ, гъэмафэм а кыамылым зыгорэм машло зыккыдэккэ, чылагъохэм жы кыащыпщэжыны пллэккырэм.

Зэккэм анахы гъэшлэгъоуныр а чыплэ «гъэккэрэккылагъэм» гъэмэфэ зыгъэпсэфыгъохэр кызысхэккэ, ккэ лэеджаккылохэм шялэзэнхэм, зышагъэпсэфын-хэм паче санаторий-профилат-тореу «Шапсыгъ» зыфилоуэрэр зэрэлутир ары. Цыфхэм кызыралорэмккэ, гъэмафэм а лэ-зэплэ-зыгъэпсэфыплэр шынаут уцхэмккэ кыадзыхыгъ. Орыжыным хэс хыацлэ-плэ-цлэхэр ккэ лэцкылухэм япсэуплэ кы-мыккылолэнхэм, шынгъончъэ-ным паче. Мы уахтэм а лэзэ-плэ-зыгъэпсэфыплэр агъэцэ-ккэжы.

Сыдэу шытми, Тэхуэтэмы-кыое районым ит чылагъохэр ятлысыплэ шысхэми, кызыу-цухыгъэрэ, кыашлэккыгъэ чы-гухэр псыккэ кыэдзыхыагъэх, ащ кыыхэккэуи чыгухэр лъэ-шэу псыккэ гъэшхыкыгъэх. Ом ыккэ тыкызыуцухыгъэр ду-наим якыэбзагъэрэ ядэхыгъэрэ алышлэрэ цыф гъэсагъэхэм аналэ тырадзэнэу Адыгеим чыплэбэ ил.

ККЭСЭБЭЖЭ Нэфэст.

**Адыгэ кыралыгъо уни-
верситетым бзитлушлэ-
ныгъэмккэ илабораторие
егъэджэнымыккэ специа-
лист.**

Шуагъэм нахы, зэрарэу кыыхыгъэр нахыб

**Краснодарскэ псылыгыплэр загъэпсыгъэр
илээс 45-рэ хуыгъэ**

**Джа хышхом фэдэу,
ыгу кыэбэгышт».**

Чылагъоу агъэкошчыгъэхэм адэсыгъэ цыфхэм Адыгэ кыалэ унэхэр кыащаратыгъагъэх. Ау а чылагъохэм кыадашыхи, ежы цыфхэм кызыралорэмккэ «бзы набгъохэм» арагъэтысхыагъэхэм ячылугу-хэу, яхэллэ-псэуплэхэу, якыэ-халъэхэу кызыралорэмккэ гъэхэр агу еккыи, агу кыыгъэбэги (нахы зыныбжэ хэккытагъэхэм), гухэккэ нахы мышлэми, ар хы-дэгъу афэхуыгъ (тхыгъэхэм кызыралорэмккэ, апэрэ илээс-ым Адыгэ кыалэ кыэкошчы-жыгъэхэм ашыщэу нэбгырэ 86-мэ ядунай ахыжыгъагъ). А тхымыккылагъор кызыгъу-лагъэхэр зычылэ пчлэпчъэ хуыгъэ цыфхэу Теуцожь райо-ным шыпсэуштыгъэ нэбгырэ мин 15-у кыагъэкошчыжыгъэ-хэр ары.

Адэ адрэ кыуаджэхэу Тэхуэтэмыкыое районым итхэм, гушылэм паче, кыуаджэхэу Шынджые, Тэхуэтэмыкыуае, Шапсыгъэ чылагъохэр пштэхэмэ, ахэр агъэкошчыгъэ чыла-гъохэм ашыщэп, ау ячылугу-хэр (чыгу ялэжыгъэ...) псы-уцуплэ хуыгъэх. Чылагъохэу тыдэккэ псыр кызыуцоккы-гъэхэм, сыда ащ фэдэу кыафи-

гуагъэр зышыолэшттыгъэ губгъо гъэбэжыулыгъэшттыгъэ-хэм, мэз гъэхуэнэ дахэхэм ашыщэу кызнэжыгъэр боу мэккэ дэд.

Упчлэ шхыгъэм кыетаджэ: сыд шылуа цыфхэм кыафэ-нагъэр, мыщ фэдизэу тыкыэ-зыуцухыгъэр дунаим идэхыгъэ загъэккылодым? Хэтэ ар зылэшлэ-гъэр? Хэтэ ар зыгу кыэккы-гъэр? Ахэр уцыф кызыралорэмккэ зэхэпфын упчлэхэу шытхтэп.

Илээсыбэ тешлагъ нахы мышлэми, непэ кызнэсыгъэм сшымыгъушхэу зы гуккэ-ккыжы кыыздесэхыа ккы. Ар зыхуыгъагъэр 1968 — 1969-рэ илээсхэр ары. А лъэхъаным джыри еджаплэм сышеджэ-штыгъэ.

Ти Шынджые чыгу техни-кэ ккычлэшхохэр хылыгъэзэщэ машинэхэр кыыхыхи, тичыгу гъэбэжыулыгъэхэр зэхатыхы-хи, ращыхи ащ нэужым бэ темышлэу псылыгыплэу ашы-гъэм идамбэ ипытагъэ ауплэ-ккылуэнэ, цыфхэм зи кыарамы-ккэу, ошлэ-дэмышлэу хышхор уалъэу псылыгыплэм кыра-тлупшыхыгъагъ. Хышхом былым лэхъогъоу шыофым итыгъэхэр кыурэпчэуи шы-мыхыоу, чэрэзхэу кыыхы-

ылтэккыгъэп, хым ккычлэгъу уфэхуна, ащ ыккыуачлэ нахы-нэу кыычлэккыгъ. Сыд замы-шлэ, зыми ибылым кыыхы-жыны ылтэккыгъэп. Былым лэхъогъур цыфхэм апашхыгъэ хышхом шыхэккылодагъ... Цыф-хэм яккыпсэхэри, ялэзоыхэ-ри лэккэ зыдалыгъэхэу чылэм кыдэхыахыгъагъэх. Ар сэ слэгъуагъэу сигуккыкыжы хылыгъ. Сиккыуаджэу Шынджые сыдахыгъэ зыхуыккэ, а жъот-бырсыр макъэу цыфхэр зыхыгъэр ренэу стхыа ккы-мэ кыыредзэ, сынгъуи дэгъоу кы-ккылуцожы. Нэужым, унагъо-хэу зыбылым хышхом хэккы-дагъэхэм хабзэм ахыщэ кы-ритыжыгъагъ, ау чыгоу хы-шхом паче агъэккылодыгъэр сыд фэдэ ахыщэккэ пщэфыжыны зэрэмылэккыштыр джыри цыфхэм икыу фэдизэу кы-гурылоштыгъэпын фай.

Пынжэ шлэплэхэмрэ хы-шхомрэ кыалыжыгъэхэу Шынджыемэ чыгу тлэккы-шхыккы-хэр кыфэнэжыгъагъэх, ау кыоджэдэхсхэм кызыралорэм-ккэ, ахэми чызыур кыанэсыгъ. Кыалэу Шыгъэч шагъэпсырэ псэуалэхэм яккылоу высоко-вольтнэ линиеу ащэрэм зычы-гу лэхы хэфэгъэ унагъохэм ахы-щэ кыараты...

(Къызылэтыкдорэр
бэдзэогъум и 26-м

кыдэккыгъэ номерым ит).

«Маф! Адгур! Дамый! — Ошлэ-дэмышлэу къяджагъ Алэ-бий икъотэгъухэм. — Тыздэ шыла сянэ, тыздэ шыла сиклалэхэр? Мыдэ садэжъ къашыу-щэх ахэр!» Пшым иунагъо, зышхъац фыжы хуэгъэ янэ апэ итэу, къызылохъэхэм, икклалэхэр лъагъу кыдэтыгъэх.

«Сэ цыхъэ кысфэшлэшлэрэп, арыба? — къыхэкуукыгъэ ар. — Ащыгъум сянэрэ сиклалэхэмрэ зэккэми апэу Тыркуем еклурэ гъогур къышхъуарэгъэлъэгъу!» — ылуи икклалэхэр ицфымэ къаритыгъэх. Зэккэми алъэгъуэ, ахэр къуашыомэ алъэныкъоклэ рахъыжыагъэх. Бэщым зытыригъагъэх, гошэжыри ахэм ауж ихъагъ.

Ащ фэдэ зеклуклэм мухъаджырхэм яджэнджэш къыу-къуагъ, яхъапшыпхэми ятхуагъэх, апэрэхэм ауж ихъагъэх. Цыфхэр хылушом лухъэгъа-ххэу, ашхъагъклэ клэццыккы куо макъэ зэккэми зэхэху къышылгъ:

«Сыклоштэп! Сытлупш! Сыфаеп! Сыклоштэп!» Зэккэми алъэгъу: илгъэ пшыккы-пшыккы зыныбжъ шъэ-ожыуе, иалъмэкъ цыккы зы-кыб илгыр, лыжъ клочаджэ горэм лыгъэккэ екъудыи, клалэр ылгъакъохэмккэ зыригъанэ-зэ, мэкую: «Сытлупш! Сыфаеп тыркүмэ адэжъ сыклонэу!»

«Сыда узыккыфэмыер? — псынклэу еупчыгъ ащ Шыоудыд Хыб. Лыжым зыфи-гъази еупчыгъ: — О уикъо-рыльфа мыр?»

«Хъау, — ылуагъ лыжыым. — Мы клэлэ мыдалор ятэ лэ-ным ыпэккэ къысфигъани къысэлэлэгъу сыналэ тегъэты-нэу. Хылушом къылусынэнэу зэспсыжырэп, ежъ Тыркуем къыздикыжынынэу фэяххэп.

«Ятэ сыда ыцлагъэр?»

«Арышэ Къамлыт, Ткварчалэ шыш».

«Зэккэри зыдаклорэм уккнэу сыда узккыфэмыер, сиклал?» — еупчыгъ Шыоудыд Хыб.

«Сыклоштэп! — къагъуэ джэуап къеты адрэм. — Урысмэ яеджаплэ сыщеджэнэу сыфай».

«Пшхъэ зылыхъагъ о, нэмыккэп, — тебэнагъ ащ лыжыыр. — Уиеджаплэ агъэ-тыгъ. Тыда о узшеджэштыгъ?»

«Сыхъум сыщеджэшт! — ело клалэм. — Ащ урысхэм еджаплэ клэу къышхъуагъыгъуу къысалуагъ».

«Дунаир зэпрыгъзагъэ хъу-гъэ, дунаим иккыдыжыгъо къэ-сыгъ, ежъ еджэнэу фай! — щыгъэ лыжыыр. — Гушы-лэжым къызэрэщилорэм фэдэ шыпкы: «Дзэрэ заощтыгъэх, Азэмат чыгур ыжъоштыгъ...»

«Ащ чыгур ерэжъу фаемэ. — Сэ седжэшт!...» — ышхъэ еуфэхыгъуу къылуагъ шъэ-ожыем.

«Симылэгъуо сиггэлэшт мы клэлэ шхъэпаем! — къэ-кууагъ лыжыыр. Кккэми ыта-мэхэр зэккыныбгъагъэху ре-ло: — аужыпкэрэу къэсэложыи, Шарах, зы гушылэ къэмыло-жъуу кккыи къуашыом итхысх!»

«Укъемы! Остыштэп! — ылозэ, Шарах ишхыпкэу иалъмэкъ зыхигъэнагъ». Шыоудыдрэ Тейбрэ ахэм аклэры-хъагъэх.

«Умыгъ, сиклал, — шъабэу къылуагъ Тейб. — Хэта зищи-клагъэр о уидышхэ тлэккы?» —

щхыпчыгъэ ре-ло.

«Сыд дышхэ? — Гушып-чыккыгъ лыжыри. — Ищы-гъын зэхэдыжыхъагъэхэмрэ зы тхылыр!»...

«Тхылыр плуагы? — кычлэ-упчлэжыгъ Шыоудыд. — Сыд-клэ ищыклагъа?»

«Ежъ еупчл! Къаигъэжъ цы-ккыгъ тыгъэр къызышхыккы-рэмрэ зышхыккыжырэмрэ азыфагу ышхъэ хэгъэнагъуу, лышхъэзэ, тхылыым халлэу щэсы».

«Урысыбзэккэ тхыгъа тхы-лыр?» — псынклэу къэуп-члагъ Тейб.

«Хъау шъуу, тэ тыбзэккэ,

къудыиштыгъ. Ау ар тамы-гъэлъэгъуным тэ типшыхэр пылыгъэх. Тичыгу щыпсэу-щтыгъэх тыркухэр, персхэр, ер-мэлхэр, урымхэр, къурджхэр (грузинхэр), урысхэр. Ахэм ащышхэр абзэккэ къеджэнхэ, тхэнхэ алъэккыштыгъэх. Тэ еджаккы тхаккы тшлэщтыгъэп, цыф гъэсагъи тилагъэп. Ащ егупшысы къыбгурылошт, му-хъаджыр тхымыккэхэм а лъэ-хъэнэ чыжъэм абзэккэ тхыгъэ Апэрэ тхылыр залъэгъум, агу щышлагъэр зыфэдизыр.

Цыфхэр Шарах зыдэщыт чыплэм къеккыуалэщтыгъэх, тхылыр алъэгъу, лалэккэ нэсы-

«Шыпкэ цыфмэ алорэр: «Цыфхэр мылэжыштыгъэхэмэ, мы чы шхъашыом ща-лэгъун алъэккыштыгъэр зы-фэдизыр къэшлэгъуаеу щыт...»

«Етланэ къахэккоти, клалэм кыккырыхыи, къеупчыгъ: «Мы тхылыр зытхыгъэр ошлэ, сиклал, хэта ар?»

«Сэшлэ, — къылуагъ клалэм. — Ар урыс, генерал».

«Урыс олуи? Генерал плуа-гы?» — егъэшлагъо Шыоу-дыд.

«Пшысэ къэлоуатэ, сиклал!» — ышлэш хъурэп нэмыккэ лыжъ горэми.

«Пшысэп ыккы! — ыгу къео

убыххэр абхъаз лъэпкъым зэ-рэшхышхэр, адрэ къыпэблэгъэ бзэхэм зэрэтеклырэр, къызэра-гурымылорэр ары. Я 19-рэ ллэшлэгъум убыххэр зэккэ Тыр-куем рашыгъэх, жылымыгъэ дзеккыуаккэ, хэккыплэ зымылэ тхымыккэгъо щылаклэм къахэ-ккэу хымэ чыгуи илхыхъэ-щтыгъэх. Ау «ажырэ убыхы-хым» фэгъэхыгъуу зыпари сшлэщтыгъэп.

— Арыба егъашлэми сшы-мыгъушхышхы мафэу, зи-гугъу къэсшхыжырэ зэхы-лагъэр! — къыхэкуукыгъэ Шыхъанчэрые. — Урыс гене-ралым иккыбар зызэхэтхым еджаплэм ащ клалэмэ къащы-рилуагъэр зэтымыгъашлэмэ мыхъунэу хуэгъэ. Шарах цы-ккыи упчлэхэр тыратэкъуагъэх, ежыри зэрэфэлъэккэу ыгу къэ-кыжыххэр къытфилуатэ-щтыгъэх.

Къызэрэчлэккыгъэмккэ, аб-хъаз буквары зэхигъэуцоным пае чылэхэр бэу кыккылухъа-гъэх, лъэпкъхэм алуагъ, адэ-гушылагъ, зэхихырэ ытхы-щтыгъ. Ау ащ убых лъэп-къым щышху зы нэбгыри ыгъотыгъэп. Ащ пае Тыркуем клочтыгъэп ныла! Ауэ, мафэ горэм къырауагъ къушхъэм убых заккэ горэ псауу къэ-нагъэу иаужыр мафэхэр ши-гъэккыжъуу хэсэу. Ар ыныб-жыккэ лы хэккылагъуу, сы-маджэу, пшы техэккыжыххэр ахэм ягъусэгъуххэр апэуцу-жыккэ, зыпкышхышхы мылуэгъэ чыплэ имылэжъуу, Апсынэ илхыжъу цлэрыло шыпкэуу щытыгъэмэ ащышхыгъ. Етлани ар цыф аккылышлуагъ, ижабзи дэхэгъэ.

Генералым а лыры къыгъо-ти, абхъаз лъэпкъым щышху изаккыу Абхъазым къызыккы-нагъэмккэ зыупчлэм, иджэуап усэхэккэ къытыжыгъ. Усэхэр генералым ытхыгъэх ыккы бук-варым иаужыр нэккыубгъо къышхышхыгъэх...

«Адэ а усэмэ къытфаджэ-ба!» — рилуагъ Тейб клалэм.

«Ары, ары! Сыд фэдэ джэ-уап шхула генералым риты-гъэр а лы шлагъом?» — къэгумэккыгъ Шыоудыди.

«Къедж къедж! — тыдэккыи къыхэкуукышхыгъэх. — Сыда уккызыккымыджэрэр?»

«Ренэу сыккызэпшыгъоути, сыккыжыгъаджэрэпшышхы ары», — джэуапри хъазырыгъ.

«Зымыгъэккыи! Нахы-жымым къалорэмэ ядэлу!» — тепхъашыхъагъ кыгуу лы-жыри.

Зэккэри зэрэхъатым клалэм мэккэ чанккэ къеджэнэу ри-гъэжыжыгъ.

— Усэхэр кыхъэхуу щымы-тыгъэхэми, зэккэ къэсшхыжы-ххэрэп, — лъэгъэккыуатэ Шы-хъанчэрые. — Кккэри къеджэ-щтыгъэми, тэ ащ ордэ кккыло-рэм фэдэу къытхышхышхыгъэх...

«Апсны! Апсны! — тыгу шыпккэми кккыишхыгъэу къе-джэщтыгъэ клалэр. — Узытет шыпккэми нахъ дахэу пшыси зэхэплхъан плэккыишхы. Сихэ-гъэгу клас! Хэти егъашлэми уккыишхыгъэми илхыккыишхы! Тхэр шхула къызэтэгъуу, мэ лшлур къызыхыхырэ уичыгу ушхылэныр нахышху, фиты-гуаджэккэ ар къэубгынынэм нахы. Хымэ чыгур хъадэгъум нахъ щынагъу!...»

Урысыбзэккэ
тхыгъэр зэзидэккыгъэр
ХЪАУДЭКЪО Шыхъамыз.
(Джыри кыккылэтыккылошт).

ЛАКЫРБЭ Мухаил

АПЭРЭ ТХЫЛЪ

Абхъаз новеллэхэр

абхъазыбзэккэ тхыгъэ...

«Абхъазыбзэккэ? — ыгъэшлэгъуагъ Шыоудыд. — Тэ тыбзэккэ тхыгъуу тхылы шыла?»

«Шы. Ар мыщ иалъмэккы ил».

Тейб къэгумэккыгъ: «Сыда зыпари къызккымылорэр, Ша-рах? Кккытэгъэлъэгъу тэри а тхылыр!»

Кккэри цыхъэ къыфимышлэу Шыоудыд къеплгыгъ, ау зыпа-ри къырилуагъэп.

«А сиклал, — ело Тейб. — Гушылэ осэты, ташышх горэ лалэккэ уилаплэ нэмысынклэ. Зэхэпхыгъэба, сэри Тыркуем сиккыжынынэу сыфаеп. Пшлэшх гъэху, сэри о сыпфэдэу седжэщтыгъэ, сигуапэу урыс еджаплэм сыклошттыгъэ. Уит-хылы къытэти зэ тегъэплэ. Зыпари етшлэштэп, умышын!» Тейб игушылэхэм цыхъэ афи-шлэи клалэм иалъмэккы къы-тлагъуу ригъэжыагъ. Къауцоккы-гъуу къадэлэуштыгъэ цыфхэм алъэгъугъ Шарах сурэт дахэ зыккышхы тет тхылыр иалъ-мэккыи кккыди, Тейб къызэ-рэритыгъэр.

Тейб, фэсаккыпэзэ, тхылыр къызэпплгыхъагъ, къызэгъуи-хи, тхылы тхыапэхэр зэпыри-гъэзагъэх, зэгуппложыгъ, етлани къызэгъуишхыжыгъ.

«Сэри зэ сегъэплэ, Тейб!» — къылуагъ Шыоудыд, ащ лы-пытэу тхылыри кккыэккыхъагъ.

...Бжаные Шыхъанчэрые иккылоштэн зэпшыгъуи, зы таккык фэдизрэ плыгъуу, чыжъуу плыгъэ, блэккыгъэ хуэгъэ-шлагъэхэм ахэллгыххэрэм фэдэу.

— Джашыгъур ары сэри Апэрэ абхъаз тхылыр сиапэ-рэу слъэгъун, зэпырыгъэгъээн амал силэ зыхуыгъагъэр. Ар сэ егъашлэми сшыгъушхыштэп! Ори зэ егупшыс: а лъэхъаным джы о уныбжъ фэдизи сыныб-жыгъэп, ау зэзгъашлэмэ, къызгурыломэ сшлэишхыагъэр мэклагъэп... О уилоф нахъ дэгъу, уккызышхышхыгъэр нэмыккэ лъэхъан, уныбжыккэи шлэны-гъэлэж хуэгъу. Тэ а лъэхъа-ным шлунккыи тыхэсыгъ, ау пцэжышхышхэр, чэщ шлунккыи нэпкъым тет маяккыи кккыды-рэ нэфынэм зэрэрыгъуазэххэрэм фэдэу, тэри нэфынэм зыфэт-

хэмэ ашлэишхыгъуу. Зэлэпахызэ тхылыым, гушлэхэзэ, езэрэ-гъэплгышхыгъэх.

Тейбрэ Шыоудыдрэ тхы-лыр зылэккышхырэ зэккэми араоштыгъэ:

«Шыуфэсакъ, ныбджэгъу-хэр!»

«Тхыапэхэр шхымыцы-цыхы!»

«Зыгорэ нэжыгъэсыккыон!»

«Зылэпышхымыгъэз!»

Цыфхэм ащышх горэм къы-луагъ: «Итеплэккэ тхылы дах!»

Сыд шхула ар къызтегушхы-лэрэр!»

«Тэри ар тшлэ тшлэишхыгъу! Тэри ары! — къэзэрэгъэу-щтыгъэх. — Сыда тхылыр къызтегушхылэрэр?» Тейб Ша-рах зыфэгъазэ: «Гушылэ заул нэмылэми уккытфеджэшхуна?»

«Сыкъеджэшхушх! — чэфэу кккэло клалэм.

«Къедж, сиклал!»

«Ары, ары! Гушылэ заул нэмылэми!»

Кккэри умышлэжынынэу къэ-зэрэшлэжыгъ. Адэ сэмэркъэ-оп ныла! Мош фэдиз цыфым апашхыккэ лъытэныгъэ къы-щыпфашхыныр, ыгу кккыделэу кккэло: «Зэрэтхылыгъуи сыкъе-джэн слэккышхыт, кккысэшху-тыж тхылыр!»

Ар зэккэми агу рыхыгъ. Агу римыхы хъуна! Мош фэдиз цыфым ащышх клэлэццыккыи нэмыккэу, тхаккыи кккыеджаккыи зышлэрэ ахэтэп. А зыр ары!

«Тхылыр къэшхуытыж!» — кккылуагъ зыгорэм.

«Ар хэутыгъэ гушылэхэм кккытфаджэшт!»

«Тэ тыбзэккэ!»

Шыоудыд клалэм тхылыр ритыжыи, кккылэти лъэаплэ горэм тыригъэуцуагъ, зэккэми кккыалъэгъун алъэккыишхы.

«Ап-суа ан-бан — абхъаз буквары...» — зэккэми зэхэхуу кккыеджэж Шарах.

«Лыккыуат, лыккыуати кккыедж!»

«Тхылыр къызэгъохи, итым кккыедж!»

Шарах тхылыр къызэгъуи-хи абхъаз азбуккэ, етланэ гушы-лэхэм кккыаджэу ригъэжыагъ. Цыфхэр, маккэ къахэмылуккэу, абзэккэ тхыгъэ тхылыым итым едэлэуштыгъэх.

Шарах къызэгъууцум, лыжъ горэм кккылуагъ:

Адыгэ Республикэм и Закон

Адыгэ Республикэм и Законэу «Чыплэ зыгъэлорышлэжыным ехылаагъ» зыфилорэм зэхьоклыныгъэхэр фэшлыгъэнхэм фэгъэхьыгъ

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм 2012-рэ илээсым мэкъуогъум и 20-м ыштагъ

А 1-рэ статья. Адыгэ Республикэм и Законэу «Чыплэ зыгъэлорышлэжыным ехылаагъ» зыфилорэм зэхьоклыныгъэхэр фэшлыгъэнхэм ехылаагъ

Адыгэ Республикэм и Законэу «Чыплэ зыгъэлорышлэжыным ехылаагъ» зыфилорэм номеру 294-рэ зытетэу 2005-рэ илээсым гъэтхэпэм и 31-м аштагъэм (Адыгэ Республикэм ихэбзэ Зэхэуогъагъ, 2005-рэ, N 3-р, N 7-р; 2006-рэ, N 7-р; 2007-рэ, N 3, N 7; 2008-рэ, N 4-р; 2009-рэ, N 4-р; 2010-рэ, N 2-р, 5-р, 8-р, 12-р; 2011-рэ, N 8-р, N 12-р; 2012-рэ, 4-р) кыкълэлъыкlorэ зэхьоклыныгъэхэр фэшлыгъэнхэм;

1) а 1-рэ статья иа 1-рэ лахь:

а) я 13-рэ пунктыр мыщ кызырэр-кълэлъыкlorэм фэдэу тхыгъэнэу;

«13) чыплэ зыгъэлорышлэжыным хадзыр илэнэтлэзехъ — муниципальнэ хэдзынхэм зэфэдэ хэдзын фитыныгъэхэр ялэху зэкlorи хэлажэхэзэ занклэу ыкли шэф шыкълэлэ муниципальнэ хэдзынхэм ащахадзыгъэ е муниципальнэ образованием иллыкlo орган шыщэу ащ хэтхэм, е чыплэ зыгъэлорышлэжыным илэнэтлэзехъу цыфхэм язэхэхъ шыхадзыгъэр, муниципальнэ образованием иллыкlo орган ифитыныгъэхэр зыгъэцаклэхэрэр ыкли чыплэ мэхьанэ зилэ лофыгъохэр зышлохыгъэнхэмкlo ежэ иунэе фитыныгъэхэр зыратыгъэхэр ары;»;

б) кыкълэлъыкlorэ мэхьанэ зилэ пунктылэху 14¹ ыкли 14²-р хэгъэхьожыгъэнхэм;

«14¹) муниципальнэ лэнатлэр зезыхъэр цыфыр — депутатэу, чыплэ зыгъэлорышлэжыным хадзыр илэнэтлэзехъу, муниципальнэ образованием иллыкlo орган ифитыныгъэхэр зыгъэцаклэхэрэр ыкли чыплэ мэхьанэ зилэ лофыгъохэр зышлохыгъэнхэмкlo ежэ иунэе фитыныгъэхэр зыратыгъэхэр ары;»;

14²) псэуплэм (кълэлэ коим) ишъолъыр зэтэгъэпсыхьагъэнхэр — псэуплэм (кълэлэ коим) ишъолъыр зэтэгъэпсыхьагъэнхэм ехылаагъэ шапхъэхэм агъэнэфэрэ лофыгъоху ахэр ыгъыгъэнхэм яхылаагъэхэр, джащ фэдэу амалышлэхэр ялэху цыфхэр шыпсэунхэм фэшл объектхэм япроектхэр зэхэгъуцогъэнхэр ыкли зыдэшытыштхэ чыплэхэр гъэнэфэгъэнхэр, чыплэхэм санитарием ишапхъэхэр ащыгъэцклэгъэнхэр ыкли теплъэшлу ягъэгъотыгъэнхэр ары;

2) я 6-рэ статья иа 3-рэ лахь кыкълэлъыкlorэ мэхьанэ зилэ гушылаухыгъакlo хэгъэхьожыгъэнхэм;

«Организациехэм ыкли зыцлэ къе-логъэ объединениехэм ялофшлэн зэхашэ 1996-рэ илээсым шылэ мазэм и 12-м номеру 7-ФЗ зытетэу кыдэклыгъэ Федеральнэ законэу «Мыкоммерческэ организациехэм яхылаагъ» зыфилорэм ассоциациехэм апае агъэфедэрэм игъоу ыльэгъухэрэм атегъэпсыкыгъэу.»;

3) я 8-рэ статья кыкълэлъыкlorэ мэхьанэ зилэ я 3-рэ лахьыкlo хэгъэхьожыгъэнхэм;

«3. Адыгэ Республикэмрэ Урысые Федерацием инэмыкlo субъектхэмрэ ягъунапкъэхэм зэхьоклыныгъэхэр зафэхъухэклэ Федеральнэ законым иа 12-рэ ыкли иа 13-рэ статьяхэмрэ мы Законым иа 9-рэ ыкли иа 10-рэ статьяхэмрэ игъоу альэгъурэ шапхъэхэр агъэфедэхэрэп. Ащ фэдэ зыхьукlo муниципальнэ образованием ягъунапкъэхэр Адыгэ Республикэм цызэхьоклыгъэнхэр, муниципальнэ образованиехэр нэмыкloу гъэпсыгъэнхэр, Адыгэ Республикэмрэ Урысые Федерацием исубъ-

ектхэм ягъунапкъэхэр зэрзэхьоклыгъэхэм кыыхэклэу ахэр шымылэжэ шыгъэнхэр Адыгэ Республикэм иза-конхэм агъэнэфэрэ шыкълэхэм атетэу зышлуахых.»;

4) я 9-рэ статья иа:

а) я 2-рэ лахьэм хэт гушылауху «е цыф зэхэхьэхэм» зыфилорэм аужкlo гушылауху «Федеральнэ законым иа 25¹-рэ статья ыкли мы Законым иа 23¹-рэ статья агъэнэфэрэ шыкълэхэм атетэу зэхашэхэрэр» зыфилорэр хэгъуцожыгъэнхэм;

б) я 3-рэ лахьэм хэт гушылауху «е цыф зэхэхьэхэм» зыфилорэм аужкlo гушылауху «Федеральнэ законым иа 25¹-рэ ыкли мы Законым иа 23¹-рэ статья агъэнэфэрэ шыкълэхэм атетэу» зыфилорэр хэгъуцожыгъэнхэм;

5) я 10-рэ статья иа 5-рэ лахь гушылауху «, Федеральнэ законым иа 25¹-рэ статья ыкли мы Законым иа 23¹-рэ статья зэрагъэнафэрэм тетэу зэхашэхэрэм.»;

6) я 12-рэ статья иа 1-рэ лахь:

а) я 19-рэ пунктыр мыщ кызырэр-кълэлъыкlorэм фэдэу тхыгъэнэу;

«19) псэуплэхэм яшъолъырхэр зэтэгъэпсыхьагъэнхэм ишапхъэху псэуалэхэр (зычлэсыхэр унэхэр зэрэхэтыху), сооружениехэр ыкли чыгу лахьху ахэр зытетхэр ыгъыгъэнхэр, зифэш-ошэ унэхэм, сооружениехэм ятеплэ ыкли кызырэршыхьагъэхэр тэрэуу гъэпсыгъэнхэм, ахэр зэтэгъэпсыхьагъэнхэм палъэу илэхэр ыкли агъэцклэн фое лофшлэнхэр зыфэдэхэр зыгъэнафэхэрэр ухэсыгъэнхэр; унэхэр (псэуалэхэр), сооружениехэр зиехэр ахэм ялэгъоблагъохэр зэтэгъэпсыхьагъэнхэм зэрэхэжэхэрэ шыкълэр гъэнэфэгъэнхэр; псэуплэм ишъолъыр (урамхэр кълэгъэнэфыгъэнхэр, чыплэхэр кълэлыхэрэмкlo гъэдэхэгъэнхэр, урамхэм ацлэхэр ыкли унэхэм яномерхэр атетхэгъэнхэр, архитектурэ формэ цыкloу зилэхэр ащыгъэуцугъэнхэр ыкли ыгъыгъэнхэр зэрэдыхэтыху) изэтэгъэпсыхьан зэхэщэгъэнхэр, джащ фэдэу кълэлэ мэххэр, псэуплэм ишъолъыр хэушъхьафыкыгъэу кълэу хуымэрэ мэхъ шъолъырху кълэу хуымэрэ гъэфедэгъэнхэр, кълэу хуымэрэ гъэнхэр ыкли игъэкъужыгъэнхэр;»;

б) я 21-рэ пунктыр мыщ кызырэр-кълэлъыкlorэм фэдэу тхыгъэнэу;

«21) урамхэм, площадьхэм ыкли псэуплэхэм цыфыр шыпсэунхэр нэмыкlo ячылплэхэм цлэхэр афэусыгъэнхэр, унэхэм яномерхэр гъэнэфэгъэнхэр;»;

в) кыкълэлъыкlorэ мэхьанэ зилэ я 38-рэ пунктылэр хэгъэхьожыгъэнхэм;

«38) псэуплэм игъунапкъэхэм кълэу уытхэрэ чыплэм кълэу хьэ тын-лы-хыным шыпсуцожыгъэнхэм ехылаагъэ лофыгъохэр зехьэгъэнхэр.»;

6) я 12¹-рэ статья иа 1-рэ лахь кыкълэлъыкlorэ мэхьанэ зилэ я 10-рэ пунктылэр хэгъэхьожыгъэнхэм;

«10) цыфым ифитыныгъэхэр зэрэ-рагъэгъотыхэр шыкълэр зыуплэкlorэ общественнэ уплэкlo комиссиехэм аделэгъэныр ыкли ашхъэ фимытхэр зыщалыгъыхэр чыплэхэм ащалыгъхэм лэпылэгъу афэхьугъэнхэр;»;

7) я 13-рэ статья иа:

а) а 1-рэ лахьэм кыкълэлъыкlorэ мэхьанэ зилэ я 33-рэ пунктылэ хэгъэхьожыгъэнхэр;

«33) муниципальнэ районым игъунапкъэхэм кълэу уытхэрэ шъолъырым кълэу хьэ тын-лы-хыным пэшлуекlorэ лофыгъохэр цызэхьэгъэнхэр.»;

б) я 4-рэ лахьэм хэт гушылауху «ифитыныгъэхэм ащыц лахьхэр» зыфилорэр аужкlo гушылауху «Чыплэ мэхьанэ зилэ лофыгъохэр зышлохыгъэнхэмкlo» зыфилорэр хэгъэхьожыгъэнхэм;

в) я 5-рэ лахьэм хэт гушылауху «ифитыныгъэхэм ащыц лахьхэр» зыфилорэр

хэрэм аужкlo гушылауху «Чыплэ мэхьанэ зилэ лофыгъохэр зышлохыгъэнхэмкlo» зыфилорэр хэгъэхьожыгъэнхэм;

8) я 13¹-рэ статья иа 1-рэ лахь кыкълэлъыкlorэ мэхьанэ зилэ я 9-рэ пунктылэ хэгъэхьожыгъэнхэм;

«9) цыфым ифитыныгъэхэр зэрэ-рагъэгъотыхэр шыкълэр зыуплэкlorэ общественнэ лыплэкlo комиссиехэм аделэгъэныр ыкли шхъафитныгъэ зимылэхэр зыщалыгъыхэ чыплэхэм ащалыгъхэм лэпылэгъу афэхьугъэнхэр.»;

9) я 14-рэ статья иа 1-рэ лахь:

а) я 25-рэ пунктыр мыщ кызырэр-кълэлъыкlorэм фэдэу тхыгъэнэу;

«25) кълэлэ коим ишъолъыр зэтэгъэпсыхьагъэнхэмкlo шапхъэху псэуалэхэр (зычлэсыхэр унэхэр зэрэхэтыху), сооружениехэр ыкли чыгу лахьху ахэр зытетхэр ыгъыгъэнхэм фэшл аклыбкlo псэуалэхэм, ыкли кызырэршыхьагъэхэм теплъэу ялэщтымкlo ищыкloагъэу цытхэр, зэтэгъэпсыхьагъэнхэм хэхьэрэ лофшлэн лэпкхэр ыкли ахэр загъэцклэнхэ фое палъэр зыгъэнафэхэрэр ухэсыгъэнхэр; унэхэр (ахэм ахэт помещениехэр) ыкли сооружениехэр зыехэр кълэуцлэ чыплэхэр зэтэгъэпсыхьагъэнхэм зэрэхэжэхэрэ шыкълэр гъэнэфэгъэнхэр; кълэлэ коим ишъолъыр (урамхэр кълэгъэнэфыгъэнхэр, чыплэхэр кълэлыхэрэмкlo гъэдэхэгъэнхэр, урамхэм ацлэхэр ыкли унэхэм яномерхэр зытетхэгъэнхэр апылэгъэнхэр, архитектурэ шэпхэ цыкloу зилэхэр ащыгъэуцугъэнхэр ыкли ыгъыгъэнхэр зэрэдыхэтыху) изэтэгъэпсыхьан зэхэщэгъэнхэр, джащ фэдэу кълэлэ мэххэр ыкли кълэлэ коим игъунапкъэхэм кълэу хуымэрэ хушъхьафыкыгъэу кълэу хуымэрэ чылопс шъолъырхэр гъэфедэгъэнхэр, кълэу хуымэрэ гъэнхэр, кълэгъэгъунагъэнхэр ыкли игъэкъужыгъэнхэр;»;

б) я 27-рэ пунктыр мыщ кызырэр-кълэлъыкlorэм фэдэу тхыгъэнэу;

«27) урамхэм, площадьхэм ыкли кълэлэ коим нэмыкlo ишъолъырху цыфхэр зыщыпсэунхэр цлэхэр афэусыгъэнхэр, унэхэм яномерхэр гъэнэфэгъэнхэр;»;

в) кыкълэлъыкlorэ мэхьанэ зилэ я 42-рэ пунктылэ хэгъэхьожыгъэнхэм;

«42) кълэлэ коим игъунапкъэ кълэу уытхэрэ шъолъырым кълэу хьэ тын-лы-хыным пэшлуекlorэ лофыгъохэр цызэхьэгъэнхэр;»;

11) я 14¹-рэ статья иа 1-рэ лахь кыкълэлъыкlorэ мэхьанэ зилэ я 10-рэ пунктылэ хэгъэхьожыгъэнхэм;

«10) цыфым ифитыныгъэхэр егъэгъотыгъэнхэр зэрзэхьагъэр уплэкloу гъэнхэм пылэ лыплэкlo общественнэ комиссиехэм аделэгъэныр ыкли ашхъэ фимытхэр зыщалыгъыхэ чыплэхэм ащалыгъхэм лэпылэгъу афэхьугъэнхэр.»;

12) я 15-рэ статья иа 1-рэ лахь иа 4-рэ пункт хэт гушылауху «предприя-тиехэм ыкли учреждениехэм,» зыфилорэр аужкlo гушылауху «муниципальнэ предприятиехэм ыкли учреждение-хэм агъэцклэрэ лофшлэнхэр» зыфилорэр хэгъуцожыгъэнхэм;

13) я 22-рэ статья иа 6-рэ лахь хэт гушылауху «я 10-рэ статья иа 3-рэ, иа 5-рэ лахьхэр» зыфилорэр гушылауху «я 10-рэ статья иа 5-рэ лахь ыкли я 11-рэ лахьхэр» зыфилорэрэмкlo зэхьоклыгъэнхэм;

14) я 23-рэ статья иа:

а) ыцлэ мырэуцтэу тхыгъэнэу;

«Я 23-рэ статья. Гражданхэм язэхьагъэ муниципальнэ образованием ифитыныгъэхэр зыгъэцаклэхэрэр;»;

б) я 11-рэ лахьэм кълэуцлэ имылэжэу лытэгъэнхэм;

15) кыкълэлъыкlorэ мэхьанэ зилэ я 23¹-рэ статьякlo хэгъэхьожыгъэнхэм;

« Я 23¹-рэ статья. Цыфзэхьагъэхэр

1. Федеральнэ законым ыкли мы Законом хуон зыльэклыштэу агъэнафэхэрэм атегъэпсыкыгъэу цыфзэхьагъэхэр ащызэхашэ;

1) псэуплэр зыхэхьэрэ псэуплэм (районным) игъунапкъэхэр зэхьоклыгъэнхэм ыкли нэмыкlo псэуплэм (муниципальнэ районным) ишъолъыр хэгъэклыжыгъэным епхыгъэ лофыгъомкlo псэуплэм цызэхашэ;

2) нэбгыри 100-м шломыкloу хэдзын фитыныгъэ зилэхэр зыдэсыхэ псэуплэм игъунапкъэхэр зэхьоклыгъэнхэм, зыцлэ кълэогъэ псэуплэр нэмыкloу гъэпсыгъэным фэшл а псэуплэм цызэхашэ;

3) псэуплэу муниципальнэ образованием иллыкlo орган ипшгъэрлыхэр цыфзэхьагъэм зыщыгъэцаклэхэрэм, зыгорэкlo хэдзын фитыныгъэ зилэху ащ шыпсэунхэр нэбгыри 100-м еху-мэ, псэуплэм иллыкlo орган зэхэщэгъэным, ащ хэтышт пчъагъэм ыкли фитыныгъэхэмкlo палъэу илэщтыр зыфэдыщытым ехылаагъэу ащ цызэхашэ;

4) хэдзын фитыныгъэ зилэху цыпсэунхэр нэбгыри 100-м зыщышломыкloу псэуплэм гражданхэм ежэежыруу зытыралъхьэжыруу хэбзэ-лахьы гъэнэфэгъэным ыкли ар зэрагъэфедэшт шыкълэм ехылаагъэу цызэхашэ;

5) псэуплэхэм азыфагу илэ шъолъырым ит псэуплэм чыплэ зыгъэлорышлэжыным цызэхэщэгъэным ыкли ар цызэшлохыгъэным фэшл цыфхэм яклэщкloныгъэ кълэгъэлэгъогъэн гу-хэлым фэшл цызэхашэ;

6) цыфхэр ипхьыхьагъэу зыщыпсэунхэр кълэжэ псэуплэм е лоф зыщашлэн альэклышт шъолъырым, зыгорэкlo кълэжэ псэуплэм дэхэр нэбгыри 100-м емыхуэм, псэуплэр шымылэжэ шыгъэным ехылаагъэу цызэхашэ.

2. Мы статья иа гъэнэфэрэ цыфзэхьагъэм псэуплэм хэдзын фитыныгъэ зилэху дэхэм азыныкlo нахьыбэ хэлэжыгъэмэ, фитыныгъэ илэклэ алгытэ. Ащ фэдэ цыфзэхьагъэм унашъоу ышыгъэр аштагъэклэ алгытэ цыфзэхьагъэм хэлэжыгъэхэм азыныкlo нахьыбэм агъэнэфэгъэ лофым зыдыригъаштэклэ;»;

16) я 25-рэ статья иа:

а) я 11-рэ лахьэм хэт гушылауху «зыныкloм кълэшымыкloлэрэм» зыфилорэр гушылауху «зыщанэм нахьымакloм» зыфилорэрэмкlo зэхьоклыгъэнхэм;

б) я 12-рэ лахьэм хэт гушылауху «зыныкloм кълэшымыкloлэрэм» зыфилорэр гушылауху «зыщанэм нахьымакloм» зыфилорэрэмкlo зэхьоклыгъэнхэм;

17) я 26-рэ статья иа:

а) я 4-рэ лахьым иа 3-рэ пункт хэт гушылауху «шъолъырхэм ягъунапкъэхэм япроектхэр» зыфилорэрэм аужкlo гушылауху «шъолъырхэр зэтэгъэпсыхьагъэнхэм ишапхъэхэм япроектхэр,» зыфилорэр хэгъэхьожыгъэнхэм;

б) я 5-рэ лахьэм гушылауху «аштэгъэ унашъоу тельхьаплэу ялэхэр кълэу-лотыкыхэрэр зэрэхэтыху» зыфилорэр хэгъэхьожыгъэнхэм;

18) я 32-рэ статья иа:

а) а 1-рэ лахьэм хэт гушылауху «уплэкlo органыр» зыфилорэр гушылауху «уплэкlo-лытэкlo органыр» зыфилорэрэмкlo зэхьоклыгъэнхэм;

б) я 13-рэ лахьэм хэт гушылауху «Федеральнэ законым хуон зыльэклыштэу ыгъэнафэхэрэр хэмытху» зыфилорэр хэгъэхьожыгъэнхэм;

19) я 33-рэ статья иа:

а) кыкълэлъыкlorэ мэхьанэ зилэ 3¹-рэ лахьыкlo хэгъэхьожыгъэнхэм;

(Джыри кыкълэлъыкloшт).

ОЛИМПИАДЭ ДЖЭГУНХЭМРЭ КУЛЬТУРЭМРЭ

«Ислъамыер» Лондон тэгъэкIуатэ

— Адыгеир культурэм, искусствэм, спортым яшIуагъэкIэ дунаим нахь шызэлъашIэ хьугъэ, — кьеIуатэ ШъэуапцIэкъо Аминэт. — Америкэм, Европэм ащыIорэ фестивалъхэм, зэIу-кIэгъу гъэшIэгъонхэм «Налмэ-сыр», «Ислъамыер», «Русская удалыр», «Казачатэр», «Мыек-ъуапэ инэфылъэхэр», нэмыкI-хэри арагъэблагъэх.

— Урысыем, Адыгеим, Къэрэцхэ-Щэрджэсым янароднэ артистэу, композиторэу, ансамблэу «Ислъамыем» ихудожественнэ пацэу Нэхэе Аслъан кызыэрэтиIуагъэу, артистхэр гьогу тыханхэм фэхъазырых.

— Лондон шыкIошт Олимпиадэм шышхъэIум и 4 — 8-м «Ислъамыер» хэлэжъэшт, концертиц сыхъат зырызэ кы-тышт.

— Тигъэзетеджэхэр кыкIэлупчIэх финансовэ Iофыгъохэр зыгъэцIагъэхэм.

— Шыпкьэр зэрагъашIэ зэрашIоигъор сигуапэ. Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет «Ислъамыем» ищыкIэ-гъэшт ахъэр кыгъотыгъ. Тилъэпкь, тиреспубликэ ядэхагъэ ансамблэм иартистхэм дунаим кышIагъэлъэгъошт.

— Лондон юж «Ислъамыер» Шъачэ Iоштба?

— Шъачэ шызэхашэрэ Олим-

Я ХХХ-рэ Олимпиадэ джэгунхэр тыгъуасэ Лондон кышIагъэх. Культурнэ программэм хэлэжъэнэу рагъэблэ-гъагъэхэм ащыц дунаим шыцIэрыIо ансамблэу «Ислъамыер». АР-м и Къэралыгъо Академическэ къэшъокIо ансамблэу «Налмэсыр» Германием шIэхэу Iошт.

Адыгэ Республикэм культурэмкIэ иминистрэ игуадзэу, Урысыем, Адыгеим, Ингушетием культурэмкIэ язаслуженнэ IофышIэу ШъэуапцIэкъо Аминэт республикэм икультурнэ шыIаIэ зызэриушъомбгъурэм кытегушIэнэу телъэIугъ.

пиадэм икультурнэ программэ хэхьэрэ Iофтхъабзэхэр рагъэжъа-гъэх, «Урысыем ишъолъырхэм ямарафон» зыфиIорэр шышхъэIум и 11—18-м Шъачэ шы-кIошт. «Ислъамыер» ащ хэлэ-жъэшт.

— Олимпиадэхэм язэхэщакIохэм «Ислъамыер» кызыэрэхыхэрэм сыда кьепIуалIэ пшIоигъор?

— Урысыем и Правительствэ ипремие «Ислъамыем» кыфагъэшъошагъ. Тыркуем, Иорданием, Израиль, Грецием, Италием, Москва, нэмыкIхэм ансамблэр ащыIагъ. Урысыем иIэшхъэтетхэр зыхэлэжъэхэрэ

зэIуIэгъухэм тиорэдхэр къаща-Iох, къащэшъох. «Ислъамыер» европэ культурэм илэгъапIэмэ алгыIэсыгъ.

— Аминэт, «Ислъамыем» уригъусэу, Адыгеим икIыгъэ купым урипацэу Иорданием ущыIагъ. А мафэхэр угу кызыэрэкIыжыхэрэр кытаIомэ тигонэшт.

— ЕгъашIи сшымыгъушъэ-жышIт мафэх. Бысымхэр дахэу кытпэгъокIыгъэх, «Ислъамыем» иконцертхэр зэрагъэпшэ-тхэр амышIэу ансамблэм Iэгу кыфытеоштыгъэх. Тилъэпкьэ-гъоу исхэм талукIагъ, адыгэ ордэхэм къядэлухэзэ нэпсыр

къахыштыгъ. Яхэку гупсэ пэчы-жъэхэу гъашIэр кызыэрэхыхэрэм «зэридзэхэу», лъэпкь культурэм кIэрычыгъэхэу зэрэпсэхэрэм, нэмыкIхэм татегушIагъ. Ежъхэм зи кытамыIоу япсэхэу тэр-тэрэу уасэ фэтшIэу кыыхэкIыгъ.

— ТизэдэгущыIэгъу зышты-тухыным сыда джыри кытэпIоштыр?

— Тиансамблэ цIэрыIоу «Налмэсыр» Германием шышхъэIум и 27 — 31-м шыкIошт Дунэе фестивалым рагъэблэгъагъ. ШышхъэIум и 16-м КIэрэщэ Тембот кызыхъугъэр илэси 110-рэ зэрэхьурэм фэгъэхьыгъэ зэхэхэу филармонием шызэхашэрэм тиарти-стхэр хэлэжъэштых, шышхъэIум и 1-м хэкум кызыгъэзэжыгъэмэ я Мафэ Адыгеим шыхагъэунэ-фыкIышты.

— КызыэрэпIорэмкIэ, гъэ-мафэр зыгъэпсэфыгъо уахътэу шытми, культурэм иIофышIэхэм яконцертхэмкIэ тагъэгъушIошт.

Ары. Олимпиадэ джэгунхэм талгышлэгъэ, «Ислъамыер», нэ-мыкI ансамблэхэр культурнэ про-граммэм зэрэхэлажъэхэрэм тигъ-гушIоштэу тэлъытэ.

— ШъуигухэлъышIухэр лъыжъугъэкIотэнхэу шъуфэтэлэ.

— Тхъаегъэгъэпсэу. Сурэтым итыр: ШъэуапцIэкъо Аминэт.

Зэхэзышагъэхэр:
Адыгэ
Республикэм лъэпкь
IофхэмкIэ, IэкIыб
къэралхэм
ащыпсэхэр
тилъэпкьэгъухэм
адырIэ
зэпхыныгъэхэмкIэ
ыкIи къэбар
жъугъэм
иамалхэмкIэ
и Комитет
Адресыр: ур.Кре-
стьянскэр, 236

Редактор
шхъаIэм
ипшъэрылхэр
зыгъэцIагъэр
иапэрэ гуадзэу

АУЛЪЭ
Руслъан

ПшъэдэкIыжъ
зыхьыр
секретарыр
ХЪУРМЭ
Хъусен

Редакциер
зыдэшыIэр:
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,
редактор шхъаIэм
иапэрэ
гуадзэр:
52-49-44,
редактор гуадзэр-
пшъэдэкIыжъ зы-
хьыр секретарыр:
52-16-77.

E-mail:
adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхъаты-
гъэр:
Урысые Федерацием
хэутын IофхэмкIэ,
телерадиоукъэтын-
хэмкIэ ыкIи зэлъы-
IэсыкIэ амалхэмкIэ
и Министерствэ
и Темыр-Кавказ
чыпIэ гъэлоры-
шIапI, зэраушыхъа-
тыгъэ номерыр
ПИ №ТУ23-00916

Зыщыхаутырэр
ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

Пчъагъэр
4160
Индексхэр
52161
52162
Зак. 2327

Хэутыным
узшыкIэтхэнэу шыт
уахътэр
Сыхъатыр 18.00
ЗыщыкIэтхэгъэхэ
уахътэр
Сыхъатыр 18.00

ТиорэдыIохэр...

«Ислъамыер» гьогу зыщытехъаным арти-стхэм гушIэгъу тафэхъугъ. Гъэмфэ зы-гъэпсэфыгъор амыухызэ Лондон Iоштых.

— ОрэдыIохэр, къэшъуакIохэр, оркестрэм хэтхэр Олимпиадэм икультурнэ программэ хэлэжъэштых, — еIо «Ислъамыем» идиректор игуадзэу Агъырджэнэкъо Саньет. Артистхэр хъазырых.

Гъэзетеджэмэ яшIоигъоныгъэхэр кыдэтлгы-тэхэзэ, АдыгеимкIэ апэрэу Олимпиадэм икуль-турнэ Iофтхъабзэмэ ахэлажъэрэмэ ащыцхэм ацIэ кьетэлэ.

ОрэдыIохэр: Агъырджэнэкъо Саньет, ХъокIо

Сусан, МэшбэшIэ Саид, ГуашIэ Светлан, Мэц-лэкъо Дарьет, Къумыкъу Шамсудин, Шымырзэ Казбек. Оркестрэр: Лъэцэр Светлан, Марина Бондаревар, Надежда Лобода, Мышъэ Андза-ур, Хъурмэ Рустам. КъэшъуакIохэр: Сихъу Рус-лъан, Ахътэо Светлан, Лъэустэнджэл Рузан, Долэ Сусан, Ехъулэ Руслъан, Гъонэжыкъо Мурат, нэмыкIхэри.

— Адыгэ музыкэр, тиорэдхэр, къашъохэр Олимпиадэм хэлажъэрэмэ ашIогъэшIэгъонышты, — еIо Адыгэ Республикэм изаслуженнэ артис-тэу, пщынаоу Мышъэ Андзаур. — Лондон имэр янэжъ адыгэу къэбархэр зэхэтхыгъэх. Ащи мэхъанэ етэты, тиконцертхэр дэгъоу Iошхэу тэгугъ.

Гъогумаф, «Ислъамыер»! Непэ Iофэу бгъэ-цакIэрэр тарихым хэкIокIэштэп.

Тиреспубликэ щапIугъэ спортсменхэр

Адыгеим щапIугъэхэу Олимпиадэ джэгунхэм ахэлэжъэштхэр дэгъоу тэшIэх. Зэш-зэшыхъухэу Пищальниковхэр атлетикэ псынIкIэм пылтых, дис-кыр зыдзыхэрэм ащы-щых. Богдан Пищальни-ковыр Урысыем гьогъоу 7 ичемпион, Дарья Пи-щальниковар Европэм ичемпионк. Арсен Галстян станицэу Джэджем ща-пIугъ, Европэм дзюдом-кIэ ичемпион, дунэе ме-дальхэр кыдихыгъэх. Ки-лограмм 60-м нэс къэзы-щэчырэмэ ябэнышты.

Арсен Галстян.

Богдан Пищальниковыр.

Дарья Пищальниковар.

НэкIубгъор зыгъэхъазырыгъэр ЕМТIЫЛЪ Нурбий.